

פ ר ט י - כ ל
 ישיבת ועדת השרים לענייני הסדר מעמדה של
 ירושלים המאוחדת, שהוקמה על-פי החלטה
 מס. 536 של הממשלה סיום ג' בסיון תשכ"ז -
 (11.6.67)

ד' בסיון תשכ"ז - 12.6.67

נכחו השרים : י.ש. שפירא - יו"ר,
 א.א. אבן,
 ס. בגין,
 ס. בנטוב,
 ז. ורהפטיג.

נעדרו השרים : ס. דיין,
 ח.ס. שפירא.

סגן שר הפנים	-	י.ש. בן-טאיר
סזכירות הממשלה	-	ש. צויגריץ
היועץ המשפטי לממשלה	-	ס. בן-זאב
משרד החוץ	-	י. גרא
משרד המשפטים	-	א. ידין
משרד המשפטים	-	נ. סלומון
נציג שר-הבטחון	-	דב-אלוף צ. צור
משרד החוץ	-	ס. רביב
פרקליט צבאי ראשי	-	אל"מ ס. שמגר
משרד החוץ	-	י. הקוע

=====

(רשם טר י. מיטון).

היו"ר השר י.ש. שפירא:

הזמנתי לישיבה זו גם את היועץ המשפטי ואת הגב' סלומון

המתמרים כמוני להביין משהו בנושא זה. הרב אלוף צור

וגם אני נייעזר הרבה מאד על ידי הפרקליט הצבאי הראשי שגם כן לן במלאכה הזאת.

הבוקר קבלתי תזכיר בנושא עיריית ירושלים ממשפטן ישראלי

חשוב מאד, פרופסור לבונטיין. לא ידעתי את התואר של ד"ר בן מאיר בכל הפרובלימה הזאת,

אבל לאחר ששר הפנים אמר שד"ר בן מאיר יבוא במקומו, הניחה הודעתו את דעתי.

אני רוצה להדגיש כי הנושא הוא דחוף כל כך, שאנחנו צריכים

למעשה לשבת ללא הפסקה בנושא זה, כדי להגיע לאיזה שהוא סיכום.

בתור דברי פתיחה אני רוצה להגיד את הדברים הבאים: אחם

יודעים כי כשקמה מדינת ישראל ולפני פירסום המנשר על הקמת מדינת ישראל היה ויכוח

גדול במועצת המדינה הזמנית ובמינהלת העם, האם יקבעו גבולות למדינה בתוך הדוקומנט

הקונסטיטוטיובי או הפרוקלמטורי. הוחלט ברוב דעות קטן שלא לקבוע גבולות, כך שהשם

"מדינת ישראל" איננו אומר מבהינה טריטוריאלית או גיאוגרפית שום דבר מלבד דבר אחד

ברור שמצד מערב ישנו ים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

בפקודת השיפוט והסמכויות יש משהו. אגב אינני מפרש את זה

לחומרה.

אגע מיד בכל הנושא הזה.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

מדינת ישראל קמה בשנת 1948. על כל פנים כך חשבו או כך

נהגו שמדינת ישראל כוללת פחות או יותר מה שקבעה החלטת אונסקו"פ. זה לא בא לידי שום

ביטוי. כאשר שוחררה ירושלים המערבית, כאשר היה בירושלים המצור וממשל צבאי ולא היה

ברור מהו המצב החוקי, נתפרסמו בעתון הרשמי "רשומות" ב-2 באבגוסט 1948 שני מנשרים,

בעמודים 66-67. שלטון צה"ל בירושלים מנשר מספר 1 אומר:

"שלטון צבא הגנה לישראל בירושלים. מנשר מס' 1.

הואיל ושטחה של ירושלים הכולל את מרביתה של העיר, חלק מסביבותיה ומבואותיה המערביים,

הנו בחזקתו של צבא הגנה לישראל הסר למשמעתי;

והואיל וחובה על צבא הגנה לישראל לקיים בשטח המוחזק את שלום הצבור ואת הבטחון ולשקוד

על תקנת החוק והמשפט;

לכן אני, דוד בן גוריון, שר הבטחון, מכריז בזה בשם הפיקוד העליון של צבא הגנה לישראל, לאמו

1. המונח "השטח המוחזק" פירושו השטח הכולל את מרכיחה של ירושלים העיר, חלק מסביבותיה ומבואותיה המערביים והדרכים המחברות את ירושלים עם השפלה, הכל כנתון בחזומי הקו האדום המסומן במפת ארץ ישראל החתומה על ידי והנושאת את תאריך היום, יום כו' בתמוז תש"ח (2 באוגוסט 1948), או בכל מפה אחרת שתבוא במקומה אשר תהא חתומה על ידי ותהא מסומנת כנ"ל.
2. משפט מדינת ישראל חל על השטח המוחזק.
3. תושבי השטח המוחזק נתבעים בזה לקיים שלום הצבור ומערכת כלכלתו, ולסייע בידי צבא הגנה לישראל ככל שיידרשו.
4. המנשר הזה יפורסם ברבים בכל הדרכים שאראן כיעילות ביותר.
5. המנשר הזה ייחשב בר חוקף לכל דבר החל מחצות ליל שבת, ו' באייר תש"ח (15 במאי 1948), ברום לגבי אותם החלקים מהשטח המוחזק שחזקתם עברה לידי צבא הגנה לישראל לאחר כך, יהא המנשר בר חוקף רק החל מאותו הזמן.

דוד בן גוריון
שר הבטחון

ניתן היום, כו' בתמוז תש"ח (2 באוגוסט 1948)."

בו ביום נתפרסם מנשר מספר 2 שמינה את ד"ר דב יוסף

להיות המושל הצבאי של ירושלים.

ופה אני רוצה להגיד כמה דברי-הסבר. אנחנו התחבטנו אז

בשאלה מה עושים עם ירושלים זאת, גם מפני שזה היה קרוב מאד להקמת המדינה והחלטת או"ם היחה טריה, ואם כי לא נקבעו הגבולות, אבל בהחלטת או"ם נאמר משהו בדבר ירושלים, בענין אינטרנציונליזציה וכדומה. לא ראו אז לאפשרי לומר שזהו המשך של מדינת ישראל ולראות את זה ממש כחלק של מדינת ישראל. מצד שני זה היה השטח שהוא נכבש כאילו על ידי צה"ל ואז השלטון צריך להיות צבאי לפי התקנות של קונבנצית האג. מצד שני היה הדבר חשוב שההסדרים הבינלאומיים הקיימים ביחס לכיבוש צבאי ושלטון צבאי בשטח כבוש לא היו חלים כאן לא רק מבחינה סנטימנטלית והכרתנו הלאומית ביחס לירושלים, אלא גם מבחינה משפטית. אם מדינה פלונית כובשת שטח של מדינה אלמונית, זה דבר אחד, זה שטח כבוש פאר עקסעלאנס. אחרת היה המצב בארץ ישראל. זה היה שטח הפקר. באופן תיאורטי היתה יכולה להשתלט עליה איזו מדינה שהיא. צה"ל לא כבש אותה מידי מדינה אחרת, אלא זה היה חלק שהיה שייך לאימפריה עותומנית, על ידי חוזה לוזאן זה נותק ממנה ונמסר בנאמנות על ידי חבר הלאומים לבריטניה כשטח מנדט.

השר מ. בנטוב: זה היה איפוא מבחינת מלחמת אזרחים.

היו"ר השר י.ש. שפירא: איש אינו יודע מה היה.

הלכנו בדרך זו גם ביחס לגליל המערבי. חיש מהר התברר

שהסדר הזה איננו הסדר טוב, מפני שהיה חשש כי בשטח כבוש או לא כבוש אי אפשר לגבות מסים ואי אפשר לגייס חיילים, זהו שטח אחר. ואם גנב חל-אביבי ברח לירושלים או "וויצה ווערסה" צריך לעשות הסגרה, כי אלה הן שתי מדינות. זה התחיל חיש מהר להסתבך, בעיקר זה היה מורגש בשטח המסים. אשר לצבא, היו מתנדבים ואיש לא שאל שאלות. אבל היו מקרים בודדים שאנשים אמרו: אין זה חל עלי. בקשר למסים היה חשש להסתבכות. ואז הלכנו וחקקנו חוק "פקודת שטח השיפוט והסמכויות". מועצת

המדינה הזמנית חקקה אותו בזה הלשון:

"מועצת המדינה הזמנית מחוקקת בזה לאמר: כל חוק החל על מדינת

ישראל כולה ייראה כחל על כל השטח הכולל גם את מדינת ישראל וגם כל חלק מארץ ישראל אשר שר הבטחון הגדיר אותו במנשר כמוחזק על ידי צה"ל". זה לגבי החוק. ואחרי כן אמרנו:

"כל איש וחבר אנשים המוסמך לפעול במדינת ישראל כולה

ייראה כמוסמך לפעול בכל שטח הכולל גם את מדינת ישראל וגם כל חלק מארץ ישראל אשר שר

הבטחון הגדיר אותו במנשר כמוחזק על ידי צ.ה.ל."

התאריך של החוק הזה הוא מיום 22 בספטמבר 1948. ושוב אמרנו: התוקף של הפקודה הזאת

מ-15 במאי, כלומר מיום הקמת המדינה.

נתעוררה שאלה במשפט אנשי סילבסטר שהואשמו בריגול בבית המשפט פה.

הם הואשמו שבתקופת ההפוגה הראשונה, כלומר לפני המנשר ולפני פקודת שטח השיפוט והסמכויות

ריגלו. המשפט התקיים לאחר שהמנשר פורסם ופקודת שטח השיפוט והסמכויות נחקקה. היתה

טענה של הסניגור ידידי יעקב סלומון אשר טען שבירושלים אי אפשר היה לרגל לרעת מדינת

ישראל, כי היא הייתה מחוץ לשטח מדינת ישראל; יתרה מזו: מעשה הריגול שהתלונונו עליו

קדם גם למנשר וגם לפקודת שטח השיפוט והסמכויות. בית המשפט העליון דן בענין זה

בהרחבה והוא החליט שבתוקף הפקודה הזאת והמנשר הזה הרי יש לראות את ירושלים כאילו היא

חלק אינטגרלי ממדינת ישראל וזה היינו הך. שאלה דומה נתעוררה בבית המשפט באנגליה בקשר

לברקלייט בנק, ושוב נשמעה הטענה הזאת. בית הלורדים, שהוא בית המשפט הגבוה ביותר

באנגליה, לא קיבל את הטענה הזאת שאין זה שטח ירושלים.

השר ז. ורהפטיג: יש כאן תוספת 2א.

היו"ר השר י.ש. שפירא: זהו דבר פורמלי לא חשוב.

יש פה הצו של ביטול הממשל הצבאי בעמוד 376, על שלטון צה"ל

בירושלים מנשר מספר 3 מ-2 בפברואר 1949:

"בהחאם להחלטת הממשלה הזמנית לבטל את הממשל הצבאי בירושלים

ולקיים בה את כל סדרי השלטון הנהוגים בשאר חלקי מדינת ישראל אני, דוד בן גוריון שר הבטחון, מכריז בזה בשם הפיקוד העליון של צה"ל כי החל מיום ג' בשבט, שנים בפברואר 1949, מתבטל הממשל הצבאי שהוקם בתוקף שני המנשרים שנחפרטמו בעתון הרשמי מטפם זה וזה מיום 2 באבגוסט 1948."

זאת אומרת היו פה שני דברים: זה נשאר שטח מוחזק, אבל אין

בו ממשל צבאי ומשהו הוכנס כאן דרך אגב. אני עסקתי אז בכל הדברים האלה. לא אמרנו "כל סדרי השלטון הנהוגים במדינת ישראל" אלא "הנהוגים בשאר חלקי מדינת ישראל", זאת אומרת שירושלים היא גט כן מדינת ישראל. זה בסך הכל המינשר של שר הבטחון, שאיני יודע מה אופיו החוקי של הענין הזה.

במדינת ישראל עצמה מתקופת החקיקה צריך להזכיר חוק ייסוד

הכנסת הקובע שמקום מושבה של הכנסת הוא בירושלים.

השר מ. בגין: הוא הדין חוק הנשיא.

השר ז. ורהפטיג: גם כיו המשפט העליון.

היו"ר השר י. ש. שפירא: אבל לא נקבע בשום חוק שירושלים היא בירת ישראל. אבכל בכל

זאת יש בזה סימן מובהק של היות המקום הזה אם לא בירת הארץ,

לפחות חלק מבירת הארץ ששם יושבת גם הכנסת ושם יושב גם הנשיא. ובשורה של חוקים רבים, בפקודת בתי המשפט, בחוקים פיסקליים אחרים, מדברים על ירושלים כמו שמדברים על חל-אביב ופתח תקוה ואין בזה ויכוח.

הקושי מבחינת החוק הבינלאומי שאני רואה אותו כיום ביחס

לירושלים הוא בזה, שבו בזמן שבירושלים החדשה אנחנו לקחנו שטח כאילו מן ההפקר, לא ממדינה

קיימת, הרי ביחס לירושלים העתיקה היתה שם לירדן מבחינת החוק הבינלאומי רבונות גם דה

יורה וגם דה פקטו, מפני שהם תקנו חוק בנידון, ואין צורך לומר שהיה להם שלטון דה פקטו.

בשבת נתפרסם ב"טיימס" מאמר על ידי אחד בשם הוצ'קין, מאמר נבזה שבו הוא אומר כי הוא בעד

בינאום כל ירושלים והוא אומר, הנה בעיר העתיקה שלטו הירדנים 20 שנה מבחינת הדתות היה שם

לשביעת רצון הכל.

השר ז. ורהפטיג:

ליהודים לא היתה כל גישה למקומות הקדושים שלהם.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

"הכל" אלה הם לדבריו הנוצרים. אני מתאר לעצמי כי

מי שקורא את דבריו ואיננו יודע את הענין כמונו, יראה

באמת המאמר בעיניו כמאמר אובייקטיבי והוא כתוב כמו שצריך לכתוב ב"טיימס". אני מתאר

לעצמי ש"הסחורה" הזאת תלך בעולם.

על כל פנים בטרמינולוגיה הזאת של "שטח מוחזק" יש כמה

חסרונות. ראשית כל לגבי ירושלים המערבית - נקרא לה ככה - שכחנו והשחדלנו גם

להשכיח ואולי גם בלי השתדלות שכחנו והשכחנו שזה שטח מוחזק. הכל יודעים שהיא חלק של

ישראל, אם כי אני בטוח שכל ה"חכמולוגיה" הזאת ידועה גם לאחרים. בוחי קן יושבים

ולומדים את כל המנשרים האלה. הם בענין זה למדו כראוי. אנחנו רוצים להשכיח את זה.

וזו מובן מאליו מדוע איננו רוצים לעשות את ירושלים העתיקה ל"שטח מוחזק", מה גם

שמבחינת ההסדרים הבינלאומיים אין זה חל על מקום שכבשת מידי רבון.

בדיון בממשלה אתמול נדמה לי כי נתבלטו שלש טנדנציות.

אני רוצה לדבר על שלשתן ובקיצור נמרץ. היתה דעה שאמרה פשוט: נוציא חוק שייקרא

"חוק ירושלים הבירה" המדבר על ירושלים השלמה והבלתי מחולקת, אשר גבולותיה כן וכך,

או שלא ייאמרו גבולות, אבל שיהיה ברור מהלשון שזה חל גם על ירושלים החדשה וגם על ירושלים

העתיקה, וירושלים השלמה והבלתי מחולקת היא בירת ישראל. אחרי כן תבאנה חוספוח

ביחס למקומות הקדושים וכדומה. זו היתה דעה אחת.

היתה דעה אחרת, הקיצונית מצד שני, והיא באה לידי ביטוי

בעיקר על ידי שר הפנים, שרצה או קיווה שאפשר לשלוט שם דה פקטו, ששר הפנים יצווה שם

משהו ביחס לעיריות ושר האוצר יעשה מה שיעשה ביחס לענייני כסף והוצאות וכדומה, ושר

הדתות יטפל באיזה אופן שהוא במקומות הקדושים, וכל זה ייעשה דה פקטו, ושום דבר לא

יהיה דה יורה, כנראה מתוך האמונה שזה כשלעצמו ישיג את המטרה וזה לא יתן מזון לאוייבי

ירושלים היהודית לטעון את טענותיהם ביתר שאת וביתר און.

היתה איזו עמדה-ביניים, שנדמה לי כי אני נחתי לה

ביטוי שאמרה, כי אין אנחנו יכולים ללכת דה פקטו בלבד, אלא אנחנו חייבים וצריכים לעשות

איזה אקט אצטת תחיקתה, שהוא מכניס את המשפט הישראלי ואת המינהל הישראלי באופן רשמי בדרך

תחיקתה לירושלים. הצד הדקלרטיבי עניין אותי פחות בשלב זה.

נדמה לי שאין כל קושי ללכת בדרך של חוק גלוי דקלרטיבי.

אין כל קושי בכתיבה בחקיקה להעביר את זה בכנסת. זה אפשר להעביר בכנסת במשך יום אחד, כך אני מקווה. אבל אין לפי עניות דעתי כל אפשרות ללכת בדרך שחשב עליה שר הפנים. וכאן אגיד דבר בשם אומרו. כאשר התווכחנו בשעתו ב-1948 מה לעשות לירושלים מבחינה תחיקתית, טען אז שר המשפטים דאז חבר הכנסת פנחס רוזן, שהוא אינו חושש כל כך מבתי משפט בינלאומיים ומפורומים בינלאומיים כמו שהוא מפחד מבתי המשפט הישראליים, מפני שיבוא עורך דין לבית משפט ישראלי ויטען שבירושלים אין שר האוצר יכול לגבות מסים, ואם התיקון יהיה מבוסס, כפי שהוא יהיה מבוסס אבל בלי כל הסדורים שעשינו אחרי כן, יש להניח בלי ספק שבתי המשפט שלנו יחליטו נגד המדינה, כמו שבתי המשפט שלנו מחליטים לעתים קרובות מאד - וזהו אחד הדברים הנאמרים לכבודם - נגד המדינה, אם פעולות המדינה אינן מבוססות ואינן מעוגנות בחוק ישראלי.

היה לי הרושם ששר הפנים אינו בקי כל כך בכל הדברים

הפורמליים, הוא איננו מתעניין בדברים מסוג זה, וזה טבעי. אבל בזה בלבד לא סגי. כל הקושי לגבי הניסוח, היינו בדרך התחיקתית, הוא לגבי אלה הרוצים כמוני לקבוע דברים אלה בחוק, אבל הם אינם חושבים שזה דווקא מחייב אותנו לעשות מזה דבר דימונסטרטיבי. לא רק שלא הייתי רוצה בחוק מאד דימונסטרטיבי ומאד חגיגי, אבל עלינו לזכור שאנחנו בתחלה המאבק ולא בסופו.

השר מ. בנטוב: לדעתי הבעיה היא קודם כל בעיה מדינית, אחרי שאנחנו כולנו

מסכימים למטרה שאנחנו רוצים בסיפוח או באיחוד

(היו"ר השר י.ש. שפירא: שחרור.) ואנחנו רוצים שתהיה ירושלים אחת, הרי הקושי שאני רואה כיום הוא קודם כל קושי מדיני, והבעיות התחיקתיות, המהלכים התחיקתיים צריכים לשרת את המהלכים המדיניים ולא להיפך, מפני שאנחנו יודעים כי לגבי חוקים יש תמיד עורכי דין משני הצדדים והם יכולים לטעון דבר והיפוכו. גם אם אנחנו נטען את הדברים הטובים ביותר.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אבל הצרה היא שתמיד יש בית משפט שמחליט דבר אחד ולא שני

דברים.

השר מ. בנטוב: יש פורום בינלאומי שהוא אינו בית משפט, ששם מצדיקים אותך

ולא מצדיקים אותך. אתה מכין את הטיעון לפי מיטב יכולתך,

אבל זה צריך לשרת את המהלכים המדיניים שאנחנו רוצים בהם. ופה יכולים להיות שני סוגים של מהלכים: מהלך אחד shock treatment, כלומר להתליט בבת אחת, מהלך של הלם,

כלומר חשברו את ראשיכם, תעשו מה שאתם רוצים. אבל יכול להיות מהלך הפוך, מהלך הדרגתי; איני אומר "אטי", אבל הדרגתי.

אני רואה מה שעשינו בשעתו בשלשה מנשרים: האחד התפרסם על ידי

מועצת העם, השני התפרסם באותה שנה אחרי ארבעה חדשים, השלישי אחרי חשעה חדשים. זה היה

דירוש של סיפוח בעצם והטלת כל חוקי ישראל על ירושלים ועל השטחים האלה שלא היו בהחלטות או"ם.

עכשיו אין כל הבדל לגבי דידנו. אבל בחרנו אז במהלכים הדרגתיים. אני חושב שגם עכשיו

אין לנו ברירה אלא - קודם כל מהצד הפוליטי - לבחור במהלכים הדרגתיים, וזה הן מסבות

פנימיות והן מסבות חיצוניות. מסבות פנימיות: איני מתאר לי שהעיר העתיקה, ירושלים

המזרחית, שיש בה 70,000-80,000 ערבים...

השר מ. בגין: רק 50,000.

שאלתי אתמול את המושלים הצבאיים המטפלים בזאת, אחד דיבר על

השר מ. בנטוב:

75,000 והשני על 80,000, ואם כוללים בזה עוד את בית לחם וכו',

הרי מספרם יגיע ל-120,000. אשר לעיר ירושלים בלבד, אמר האחד 75,000 והשני 80,000.

היו"ר השר י. ש. שפירא: ואחד אמר לי 40,000.

אבל כרגע לא זו הבעיה. איני חושב שאנחנו יכולים לבטל שם מיד

השר מ. בנטוב:

את השלטון הצבאי ולתת להם זכויות שוות עם תושבי ירושלים.

ברגע שיתפרסם ששני החלקים הם עיר אחת, הם נחשבים כתושבים וכאזרחים, הרי לא יתכן אז שמבחינה

פנימית נחזיק שני משטרים של אזרחי אותה עיר אחת, שחלק מהם יהיו במשטר אחד וחלק במשטר אחר.

זה מבחינה פנימית. מבחינה חיצונית אני חושב שההכרזה הזאת, איך שלא תהיה מוצדקת בשבילנו

אפילו מבחינה משפטית - אין מה לדבר מבחינה מוסרית, מבחינת הרגשת זכויות כו' - הרי היא

אינה מחייבת גורמים מחוצה לנו, זאת אומרת לא מבחינת ההרגשה, לא מבחינת ההסכמה ולא

מבחינת קבלת הטיעונים הטובים ביותר שיש לנו. ואני חושש שעל ידי טיפול בהלם נעלה מיד גל

של התנגדות מצד אנשים שאולי באיזו שהיא תקופה היו יכולים להתרגל למחשבה הזאת, שיירושלים

ישראלית היא גם מנקודת הראות שלהם ומבחינת שמירה על המקומות הקדושים טובה יותר בידינו

מאשר בידי הערבים. אנחנו יודעים שעכשיו יש בעולם המערבי בכל אופן התרופפות האמונה במהימנותם של הערבים, באיזו מדה אפשר לסמוך על מה שהם אומרים ומבטיחים. אנחנו איננו צריכים לשאוף לכך שיגידו עלינו אותם הדברים. יגידו אז alle Beide
אוחו דבר.

אני חושב שצריך ללכת פה ביצירת עובדות, לא

כמו שאומרים, לא דה פקטו, אלא עובדות ממשיכות של מינהל, של אדמיניסטרציה, של ארגון, שיותר ויותר יקשרו - כמו שעשו זאת בראשית המדינה - את העיר אלינו.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אבל אז הלכנו לא רק לפי דה פקטו אלא גם דה יורה.

השר מ. בנטוב: זה היה שטח מוחזק והיה מושל צבאי בירושלים. זה היה גם

קל יותר, כי אז היו בירושלים רק יהודים, לא היה מי שיחוקם

נגד זה. אני מקבל את דבריך, שמבחינה חוקית היתה בארץ מלחמת אזרחים בין ערבים ויהודים, היתה ארץ מנדט אחת ואחרי כן לחמו ביניהם הערבים והיהודים מי יתפוס את הארץ. פה אנחנו לוקחים שטחים מארץ אחרת. איך שלא נרצה, כל אקט יתפרש כעין אנקסיה. גם אם לא נקרא לזה ככה, זה יתפרש ככה. שר החוץ יודע זאת וודאי יותר טוב ממני. איני יודע איך היה בהיסטוריה, אפילו לגבי אלזס לוטרינגן, שעברה כמה פעמים מיד ליד במלוא הכרת זכויות, איני יודע אם מיד לאחר שכבשו עשו זאת ארץ אחת או שהיתה פרוצידורה בינלאומית ארוכה למדי. פה אחת לוקח שטחים ממדינה קיימת. זה לאכל כך פשוט מבחינה בינלאומית.

אני הייתי בכל זאת מציע שנלך במהלכים הדרגתיים והבסיס החוקי

היא בכל זאת הקונבנציה של האג וזכויות של הצד הכובש, של צבא. אני הייתי מציע מהלכים כאלה: יתמנה מושל צבאי מיוחד לירושלים, מושל זה ימנה מושל לעיר העתיקה, המושל של העיר העתיקה או המושל של כל ירושלים יקים שלש מועצות דתיות, הוא גם ימנה שלשה יושבי ראש של המועצות הדתיות האלה, והמושל של העיר העתיקה עם סגנו ועם שלשת יושבי ראש של המועצות הדתיות יהיו מינהלת המקומות הקדושים והעניינים הקשורים בהם, אם כי אין הם מינהלת העיר העתיקה.

עכשיו אני מציע, קצת במודיפיקציה מסויימת של הצעתו של

השר בגין מיום אחמול: יקימו לפי המתכונת של משמר הכנסת גם משמר לעיר העתיקה, שתהיינה

בה שלש פלוגות, אחת מוסלמית, אחת יהודית ואחת נוצרית, זה יהיה משמר לשמירה על המקומות הקדושים. הוא יקום באותו הסקס שהוקם משמר הכנסת והוא יהיה בלתי מזויים.

השר מ. בגין: בבגדי שרד.

השר מ. בנטוב: כמו הכוח בותיקן, בלתי מזויין.

השר מ. בגין: אבל קצת נשק דרוש שם מסביב.

השר מ. בנטוב: אבל לא שלהם.

אני מציע שמושל ירושלים יפנה לעיריית ירושלים כאל קבלן

ויבקש שהיא תספק את כל השירותים הדרושים ותדאג בשמו לכל מה שנחוץ, ושעיריית ירושלים תקים ועדה-משנה לעניינים אלה של ירושלים המזרחית ושיצרפו - לא לעיריית ירושלים, רק לוועדה-המשנה שתטפל בירושלים המזרחית, את אנשי עיריית ירושלים הערבית והם יתחילו להנכס לעניינים. באופן כזה נציעד את האינטגרציה, ניצור בכל זאת בעולם רושם, שיש לנו יחס מיוחד למקומות הקדושים ולעיר העתיקה.

איני יודע אם לא צריך להחיות את רעיונו של הרצל, שכל העיר

העתיקה צריכה להיות מוזיאון גדול אחד.

השר מ. בגין: הרצל דיבר רק על המקומות הקדושים.

השר מ. בנטוב: בכל אופן משהו מהמנהיגים אמר זאת לפני שנים רבות.

כך ניצור רושם שהיחס שלנו אל המקומות הקדושים והדאגה שלנו

לדתות האחרות הם מושכים יותר מאשר היחס והאדמיניסטרציה של ירדן. ואם ניתן לאנשים קצת

להתרגל למציאות החדשה, הרי דווקא אותם האנשים שיכול להיות כי על ידי מעשה חד-פעמי,

שאם יכריזו בכל העולם שזוהי אנקסיה של ירושלים, היו מחקוממים נגדנו, הם יתחילו לחשוב שאול

באמת טוב יותר שיהיהודים יחזיקו בידיהם את העניינים האלה מאשר הערבים, כי היהודים עושים

זאת יותר בשכל ובכבוד מאשר הערבים. יכול להיות שזה יקח 4-6 חודשים. אני חושב שזה יקהה

קצת את ההתנגדות. איני חושב שבמהלך כזה אנחנו מפסידים איזה דבר. איני חושב שאנחנו

מדינה גדולה וכבירה כל כך, שעל ידי אקט אחד של הלם בעולם נעמיד את כולם בפני העובדות

והם יצטרכו להרכין ראש. הם אינם חייבים להרכין ראש. אלה הם המהלכים שאני מציע ללכת

בהם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

יש מספר בעיות. ישנה הבעיה המדינית, ישנה הבעיה

התחקית-המשפטית וישנה הבעיה האדמיניסטרטיבית.

איני חושב שיש להשהות כל סדר שיש לעשותו. איני רואה צורך להשהות את ההסדרים שצריך לעשותם. כל הסדר שצריך לעשותו, צריך לעשותו מיד. אם אנחנו רוצים להוכיח לעולם שאנחנו יכולים לנהל את עניני ירושלים וגם את עניני המקומות הקדושים, יש להוכיח זאת מיד בדרך קבועה, פרמנוטית, ולא על ידי אקטים זמניים שאין יודעים איך הם יחולו על שטח זה או אחר. מיד צריך לעשות הסדר קבוע מראש.

אני רואה את המלחמה ב-1948 כמלחמת אזרחים. מדינת ישראל

היתה צריכה את ירושלים העתיקה. אילו היינו מצליחים אז, היתה היום ירושלים העתיקה חלק ממדינת ישראל.

השר מ. בגין: נסינו ולא הצלחנו.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: היום הוחלט שצריך להצליח ולא אז. דברתי עם שר המשפטים ביום ששי.

היו"ר השר י.ש. שפירא: חסלח לי, ד"ר בן מאיר, אל תעשה לך את המלאכה כאן קלה מדי להגיד שזאת היתה מלחמת אזרחים. לו היתה זו הגישה,

לא היינו יכולים לסדר זאת עם השטח המותזק ועם פקודת שטח *purely and simply*

השיפוט והסמכויות, היינו אומרים: מלחמת האזרחים נגמרה פה או נגמרה שם.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אני רואה את הקושי העיקרי בפקודת שטח השיפוט והסמכויות.

למעשה עיריית ירושלים נשארה עירייה אחת. הבאתי לחשומת לבו

של שר המשפטים, כי גם בכל הצווים שהוציא שר הפנים כל השנים, כשהוא דיבר על הרחבת ירושלים,

על חוספת עין כרם לירושלים ועל חוספת שכונות אחרות שנוספו לירושלים החדשה, בכל צו נאמר

שהוא הולך לפי פקודת העיריות משנת 1934, שזה כלל את ירושלים העתיקה וירושלים החדשה.

אמנם אני מודה שפקודת שטח השיפוט מורידה אולי את החשיבות מהענין הזה במדה רבה ביותר.

אבל היתה זאת עובדה שבעקיפין בכל זאת יש סמוכין לכך, שבכל השנים האלה הסתכלנו על ירושלים

עוד ככוללת את ירושלים העתיקה מבחינת פקודת העיריות. כשיש צו על הרחבת ירושלים נאמר שם

"לפי פקודת העיריות משנת 1934". ההסתמכות היא על פקודת העיריות משנת ~~1934~~ 1934, ששם

ירושלים העתיקה והחדשה הן ביחד. אני מרחיב ומוסיף שכונה זן וזו.

אני חושב ששר הפנים לא הובן אתמול כהלכה. כפי ששמעתי

משר הפנים, הוא הולך בדרך הביניים שעל אודותיה דיבר שר המשפטים, שיש צורך בחתיקה ובתחיקה מיידית, אבל השאלה היא מה צריכה להיות התחיקה הזאת.

מה עשינו בירושלים החדשה? לאט לאט בהדרגה קבענו עובדה

שירושלים היא חלק ממדינת ישראל והיא גם הכירה. זה לא נאמר במפורש, אבל בעקיפין היו כל מיני "רעפערענסעס" כאן ושם.

השאלה היא: האם היום מבחינה מדינית זה הזמן הנכון לצאת

בהצהרה חגיגית? אם אני אומר, היום ירושלים היא עיר הבירה, הרי על ידי כך אני אומר

כאילו שעד עכשיו לא הייתה כזאת, בעת שלפי כל ה"רעפערענסעס" שהיו בחוקים אמרנו וקבענו

גם עד היום שירושלים היא עיר הבירה.. אם אני קובע זאת היום בחוק בכנסת, הרי כאילו

כל מה שנאמר עד היום בעקיפין איננו בר תוקף. מבחינה מדינית אני רואה בזה פגם אם נצא

עכשיו בהצהרה חגיגית, שירושלים היא עיר הבירה הכוללת ששתיים אלה ואלה. יש בזה מבחינה

מדינית איזו התגרות ללכת בימים אלה ולומר דבר כזה.

אבל מאידך גיסא יש צורך עוד הפעם לעשות ~~אנא~~ תחיקה-עקיפין הא

הקובעת שירושלים העתיקה היא חלק מירושלים, וירושלים היא עיר אחת. אולי אפשר לעשות זאת

על ידי תיקון של חוק שטח השיפוט והסמכויות או אולי על ידי תיקון של חוק סדרי השלטון,

ששם נאמר שהמשפט המנדטורי נשאר בתוקפו ושם מדובר בפירוש על פקודת העיריות משנת 1934

הקובעת, ועל פדי כך נכניס לתחיקה את הענין הזה ואחרי כך מוציא שר הפנים צו כלפי מספר

שכונות בירושלים.

אז ניכנס לירושלים לא בשער האריות אלא בשער הזנבות.

השר מ. בגין:

התוצאה היא אותה תוצאה תחיקתית מיידית.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

הוא רוצה אפילו להכנס בשער הזנבות ובשער האשפות ובלבד

היו"ר השר י.ש. שפירא:

להיות בירושלים.

לי לא היה מעניין איך נכנסים לירושלים, העיקר שתהיה שלנו.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

הדרך אינה מעניינת אותי, העיקר שתהיה שלנו לכל הדעות.

איני יודע אם אחרי פקודת העיריות של 1934 לא נתווספו לירושלים שכונות על ידי פקודות

ירדניות ועל ידי צווים ירדניים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

את זאת אנחנו בודקים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

אבל אין זה משנה. אפילו אם היו, אין זה קובע כלפי החוק שלנו. שר הפנים יכול למשל להוציא צו ביחס להר הצופים.

לא ברור לי אם זה נכלל בתוך ירושלים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אמרו לי שהר הצופים כן נכלל.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

שם כתוב בכל מיני סימנים "שטח השייך לאיש פלוני ולאיש

אלמוני". צריך לבדוק את זאת. אבל יכולות להיות גם שכונות

אחרות. יחכן שצריך להרחיב זאת על בית לחם, שעפת וכפר השילוח. לפי צו של שר הפנים,

שניתנת לו סמכות על ידי החוק הזה, אפשר לומר: אני עכשיו מרחיב ומוסיף שכונות אלה ואלה.

אבל זאת צריכה להיות תחוקה מידית, אם אפשר - יש לעשות זאת מיד השבוע וצריך לומר כי

כל מה שהיה ב-1948 קיים ומוסיפים עוד שכונות אלה ואלה, ושר הפנים יוציא צו וירחיב מה

שצריך להרחיב.

אני חושב כי מבחינה מדינית זה יתקבל היום בעולם. אמנם

ישנו המאמר ב"טיימס", ששר המשפטים הזכיר אותו. לא קראתי את המאמר הזה. אבל נסיתי לעקוב

אחרי עתוני העולם. הותיקן מדבר.

overreach
 we don't ~~overreach~~ ourselves

השר פ. בנטוב:

אני חושב כי היום בעולם חושבים שצריך לעשות זאת ושישראל

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

לא חוותר על ירושלים שלה. צריך מבחינה הסברתית להודיע

עוד דבר אחד: היתה אפליה גדולה ביותר כלפי עדה דתית אחת לא מבוטלת, ששמה העדה היהודית,

ואת זה צריך להביא על חיקונו, צריך לשמור על עניני כל העדות ולא רק על עניני שתי עדות.

ישנה עדה שלישיה.

הבעיה תהיה גם להוציא את העוקץ. קראתי את המאמר של פרופסור

לבונסין ואיני יודע אם הוא כיוון לדעתי או אני כיוונתי לדעתו.

על כל פנים אחד מכם כיוון לדעת גדולים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אבל עוד בשבוע שעבר בדיונים פנימיים הצעתי את הדבר הזה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

אני חושב שבתוך אותו החוק צריך להאמר כי חלק ירושלים שבין

החומות יהיה אתר היסטורי קדוש, בשטח ישראל, בשיפוט ישראלי מלא. איני יודע אם צריך לעשות איזה משמר מיוחד לשמירה על המקומות הקדושים. אני חושב שישנה משטרה ואפשר לסמוך עליה, לא צריך לעשות משמרות מיוחדים. אבל זה יהיה בשטח ישראל, בשיפוט ישראלי. יש שם לפנות את הדירות, לעשות מזה אתר היסטורי קדוש. יש חלק שהוא מקום קדוש ויש חלק שאינו קדוש, אבל זהו אתר היסטורי.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אינך יכול להוציא משם את כל התושבים ולעשות מזה מוזיאון.

השר מ. בנטוב: אפשר בחוץ לבנות שיכונים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: עברתי וראיתי שם שיכונים לא גמורים. אפשר להעביר תושבים

גם למקומות אחרים. הייתי בספרד וראיתי. איני מדבר כבר

על מה שנעשה באלהמברה בגרנדה על שטח עצום אבל רוצים לעשות גם מטולידו חלק של מוזיאון.

זוהי תכנית פרנקו לעשות כך מכל העיר טולידו והיא גדולה יותר מאשר ירושלים שבין החומות,

והתכנית היא לפנות את כל התושבים מטולידו ולעשות מהעיר אתר היסטורי. אין להשוות

את טולידו לירושלים שבין החומות. צריך להכריז על המקומות הקדושים ועל המקומות הגובלים

אתם. התחילו כבר שם לפנות את השטח ולהרוס בתים. איני יודע אם עושים זאת לפי תכנית.

אולי יש דברים היסטוריים שלא צריך להרוס אותם.

היו"ר השר י.ש. שפירא: בכל זאת לא עושים זאת לפי חוק.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: איני יודע, אולי עושים זאת לפי תכנית. אני מתכוון לכל

החומה מאחורי הכותל המערבי. אולי היו צריכים להשאיר חלק

לזכר מבחינה היסטורית. בינתיים הולכות ונוצרות עובדות. איני מדבר על מקומות קדושים.

אבל קיים שם שוק. איני יודע אם השוק צריך להשאיר כאתר היסטורי. אבל צריך להודיע מיד

שממנים צוות של אדריכלים והיסטוריונים שיבדוק את כל השטח הזה וגם השטח של המקומות הקדושים

עם השטח הגובל אתם, אולי גם חלק מחוץ לחומה ושיהיה בדעת מדינת ישראל לעשות זאת כאחר

היסטורי. זה יהיה חלק מהעיר, אבל יהיה זה בסמכות מיוחדת ושר הדתות יהיה ממונה על השטח

הזה מבחינת המקומות הקדושים ואולי שר החנוך והחרבות מבחינת מקומות היסטוריים אחרים.

ונודיע על זה יחד עם הודעת הסיפוח שלנו. וזה יוריד את העוקץ כלפי המקומות הקדושים.

אנחנו דואגים כבר עכשיו שיהיה שם סידור כלפי כל העדות ושחשמרנה כל הזכויות שישנן.

בסיכום: צריכים חוק. היה טוב שהחוק ידבר בדרך כללית ביותר,

כי יש לא רק ענין של ירושלים, אלא גם בית לחם וחברון ואולי עוד מקומות, חוק שיחן אפשרות להחזיר את השעון ל-1948. אולי אפשר להשיג זאת על ידי תיקון בחוק שטח השיפוט והסמכויות או אולי על ידי תיקון בחוק סדרי השלטון. אחרי כן יוציא שר הפנים צוים בשעה שיש צורך בהרחבה. נכריז באותו החוק שהמקומות הקדושים והשטחים מסביב להם יהיו שמורה מיוחדת, שייעשו כלפיהם סידורים מיוחדים, שמשרד הדתות יהיה ממונה להקפיד עליהם שייעשו כל הסידורים, כדי להגן על כל התושבים.

השר מ. בגין: יושב ראש, רבותי, אתחיל בדרך הסילוק, אלימינציה בלע"ז.

קראתי את התזכיר של פרופסור לבונטין. אני מניח שגם שאר חברי הועדה הספיקו לעיין בתזכיר. עם כל הכבוד לפרופסור המלומד הצעותיו אינן נראות לי זולת אחת, שביום ששי הקרוב תהיה תפלה מוסלמית במסגד. הצעתו פירושה יצירה מלאכותית בתכלית של שלש ירושלים. עד עכשיו כביכול היו שתי ירושלים, אבל זה היה ענין של כוח: היתה ירושלים שהיתה בידינו והיתה ירושלים העתיקה שהיתה בידי הערבים. הוא מציע ליצור שלש: ירושלים שהיתה בידינו, ירושלים שהיתה בידי הערבים ושהיא מחוץ לחומה וירושלים שבחוץ החומה. הוא מציע לספח את ירושלים שהיתה בידי היהודנים ושהיא מחוץ לחומה - אל מדינת ישראל, ואילו מירושלים שבין החומה ליצור משהו מיוחד. גם זאת אינו אומר באופן ברור משהו מיוחד. למה לנו יצירות מלאכותיות? למה לנו כל היצירות המלאכותיות האלה? אני חושב שעל ידי כך אנחנו רק מזמינים לחץ למה שנקרא בינאום. יתכן שהלחץ יבוא בלאו הכי, אבל צריך לסתום את הפרצה. פרופסור ליבונטין הרגיע אותי דווקא ביחס לעולם הנוצרי. ניחא. הוא אמר שהחומה תהיה דווקא ביחס למסלמים. אני חושב שכל מעשה שנעשה צבא לא יעלה ולא יוריד. אם זה נכון שהדגל שהונף על המסגד בטעות וצולם והצילום הזה שפורסם מרגיז את המוסלמים, הרי לא נוכל להחזיר את המצב למה שהיה. אני מניח שהדגל הונף ללא פקודה ואם מישהו צילם אותו חבל. אבל יש לזכור שעצם העובדה שאנחנו בעיר העתיקה מרגיזה את העולם המוסלמי. אני חושב שהמכה שהכינו את צבאות ערב, גם כן מרגיזה את העולם המוסלמי. לא נתחשב בזאת. אבל אם פרופסור ליבונטין סובר שלא תהיינה לנו צרות גדולות מדי בקרב העולם הנוצרי זוהי הסבה גדולה.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אילו במקום ליבונטין היה חותם על כך מונטיני, היה זה טוב

השר מ. בגין:

אני מציע לא לקבל את הצעת פרופסור ליבונטיץ ביסודה אלא

לטפל בהצעות שדנו בהן בממשלה. הועדה הזאת לא תחליט על

הבעיה המדינית. על כך תחליט הממשלה.

אני רוצה לפזר קצת את הבלהות שאנחנו רואים. אי אפשר שאומה

לוחמת, שנחלה נצחון כביר כל כך, תוסיף לראות בלהות. יכולתי להביך את כל ההיסוסים שהיו

במשך השבועות האחרונים. סוף סוף קיומה של אומה היה בסכנה. אבל האם אחרי כל זה נוסיף

לראות בלהות? מי יבוא לבנאם את ירושלים? מי יבוא להטיל בכוח את הפתרון הזה? מה

אנחנו נבהלים? אני חושב כי התכונה העיקרית היא לסחוט את הפרצה מלכתחלה.

אני רוצה לחת לכם מספר דוגמאות מן המציאות. הממשלה החליטה

על שחרור ירושלים העתיקה בבנין הכנסת, במקלט תחת ההפגזה. באחד הימים אני מקווה שתוצב שם

טבלה, כי בישיבה זו של הכנסת הוחלט לשחרר את ירושלים. זו היתה אחת ההחלטות המפוראות

ביותר. זה היה ביום ב' בלילה. ביום ג' בבוקר החל צבאנו לזוז על פי תכנית מצויינת

אספראטגית ביום רביעי היתה ירושלים בידינו לא על פי תכנית זו, כי בינתיים היתה

התפתחות מדינית. ביום רביעי בבוקר שונתה כחוצאה מכך התכנית, נכנסנו לירושלים העתיקה

ולא חכינו. ביום ג' בישיבה החשובה העליתי הצעה כזאת, שאם ירצה השם לכשנכנס לירושלים

אני מבקש שנשמע במושג שחרור ולא כיבוש, אמנם כל ארץ ישראל היא ארץ ישראל, מבחינה צבאית

זה נכון שכבשנו את ג'נין, תול כרם וכו', אבל יש משמעות מיוחדת שנאמר על ירושלים ששחררנו

אותה. והוספתי ואמרתי שאם נזכה ונשחרר את ירושלים העתיקה, צריכים שני הרבנים הראשיים

להתייצב בפני הכותל המערבי ולומר "נשוב ה' את שיבת ציון" ועוד הצעתי הצעות כאלה. באותה

ישיבה לא נתקבלה הצעתי ונמתחה עליה בקורת שהנה נתגרה בהם, הבנה ניכנס בדממה לירושלים.

זה היה עוד לפני שחרור הר הצופים. ואמרו: למה לנו לקומם אחרים? למחרת היום היה

ליד הכותל המערבי יותר ממה שאני הצעתי. לא הצעתי להביא לשם טלביזיה. בכלל הנטיה

הטלביזיונית היא קצת מופרזת בימים האלה.

ואיך זה היה ביחס לשופרות?

היו"ר השר י.ש. שפירא:

היה שופר, אולם שמעתי רק שברים, לא שמעתי את התקיעה הגדולה?

השר מ. בגין:

מדוע צריך להיות שבר גדול כזה שאנחנו נמצאים ליד הכותל?

היתה תרועה.

גן השר י.ש. בן-מאיר:

השר מ. בגין: היה ספר תורה. היתה הכרזה: לעולם לא נזוז מפה. היתה הודעה "שחררנו את ירושלים". איפה היתה ההתקוממות של העולם?

שום דבר כזה לא היה והעולם קיבל את המושג: *Liberated Jerusalem. The liberation of the Old City.*

אמנם זה היה ב"ג'רוסלם פוסט", אבל הם מצטטים מעתונות העולם. אני מציע לא לראות שום בלהות ולא לקבל החלטות על פי בלהות. יש לי נסיון, לא רק ממלכתי אלא ממשלתי. אני יודע שזה יועץ רע לראות בלהות. אפשר לראות בלהות גם ביום.

השר מ. בנטוב: לא בלהות אבל זהירות.

השר מ. בגין: אנחנו כבר קולגים בעצם עשר שנים בממשלה, כי עשרת הימים

האחרונים הם לפחות עשר שנים. תסכים שלא הייתי בלתי זהיר.

ספרתי את כל זה שאמנם נראה כי הממשלה תחליט על הצד המדיני,

אבל אנחנו היושבים על הבעיה ההיסטורית, המשפטית, המוסרית איננו צריכים לראות שחורות. הצטרפתי בישיבת הממשלה להצעתו המקורית של שר המשפטים שדרוש חוק. שר המשפטים הוכיח לכל

הממשלה שאי אפשר בלי מעשי חקיקה. חוק איננו הפגנה. לדקלמציה, פרוקלמציה והכרזה

חגיגית - אחם יכולים לקרוא הפגנה. גם לזה יש חשיבות. אבל חוק איננו הפגנה. בחוק

המעבר נאמר: לכל מעשה חקיקה של הכנסת ייקרא חוק. זהו מעשה במלוא מובן המלה. אני

מציע לעשות את המעשה הזה שזוהי הדרך המכובדת היחידה.

הנה למשל ישנה הצעה של פרופסור לבונטין לספח את ירושלים

הייתי מתנגד לכך. ראשית המונח "אנקסיה" מקומם את נפשי *entramural.*

כאשר מדובר בירושלים. אין זו בוסניה הרצוגבינה ולא אלזס לוטרינגן. אם אנחנו עושים

מעשה של סיפוח וחיבור ירושלים למדינה, מה"הן" אנחנו שומעים לאו, זאת אומרת שאת ירושלים

אנחנו סיפחנו, אבל את חברון ואת בית לחם וכו' אנחנו מעמידים תחת סימן שאלה. אנחנו

צריכים לומר: זה לא. *Patria re sacre extra commercium sine*

זוהי בעיה של חוזה שלום. אבל ארץ ישראל? לא צריך לעשות שום דבר שממנו משתמע כי אנחנו

בעצמנו מעלים ספקות ביחס למקומות אחרים. האקט של התחברות מוחלטת יבוא. אני מבקש

להבחין - לא להבדיל ~~7~~ הסוגיה המיוחדת, כי כאן לא רק חלק של ארץ ישראל אלא חלק של עיר

שבוטרה. היתה עיר אחת במשך אלפי שנים, by accident of war

היא חולקה. זוהי העובדה. לא זה הדבר שנסינו ביולי 1948 לקחת את העיר העתיקה ולא הצלחנו ורק נסוגנו. לו היינו מצליחים, היתה הלאה ירושלים אחת. כזאת היא היתה תחת כל השלטונות שחלפו על ירושלים, תמיד היתה ירושלים אחת. מה ההכרח עכשיו? העיר שחברה לה יחדו. הפעם זה לא "עקסידענט אוף וור", שחרנו.

היו"ר השר י.ש. שפירא: בכל הדורות מלבד במאה ועשרים השנים האחרונות היתה רק

ירושלים אחת שביין החומות ותו לא.

השר מ. בגין: אחרי כן אנחנו פרצנו מביין החומות, אבל ירושלים היתה אחת.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: לפי ספר דברי הימים ירושלים הולכת עד גהינום.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אנחנו מרגישים את זאת.

השר מ. בגין: לנימוקך, ד"ר בן מאיר, שאם החוק יאמר שירושלים היא בירת

ישראל, משתמע מזה שלא היה כדבר הזה עד עכשיו, אתה טועה.

אם ייאמר, ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל, הפקפוק שלך נופל. עובדה היא שירושלים השלמה לא היתה עד עכשיו בירת ישראל.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: היא היתה כזאת בפוטנציה, אבל לא היתה בידינו.

השר מ. בגין: הצעתי הצעה כזו בכנסת הראשונה, אבל היא לא נתקבלה.

לפעמים טוב להציע הצעות גם כשאינן הן מתקבלות.

זוהי הדרך המכובדת שהחוק יאמר כי ירושלים השלמה היא בירת

ישראל. אין זה עניין מוניציפלי ואין זה עניין של פקודת בנין ערים. נתייחס ביראת כבוד לעניין

הזה. צריך ללכת בדרך המלך. אני מציע לכתוב שירושלים השלמה היא בירת המדינה - לא "ישראל"

אלא "המדינה". צדק שר המשפטים באמרו כי על פי מה שנקבע במועצת המדינה הזמנית יש למדינת

ישראל גבול אחד קבוע, שהבורא ברא את היס. בכל זאת במשך חשע עשרה שנה המושג מדינת ישראל או

בקיצור היתה לו משמעות גיאוגרפית. לו היינו קובעים את הנוסח "בירת ישראל"

היינו קובעים בזאת מדינת ישראל כפי שהיתה קיימת עד לפני שבוע ועכשיו הכללנו את ירושלים

העתיקה. לא הייתי מציע לכתוב "ישראל" כי זה אינו כולל את חברון. אבל אם נכתוב "המדינה",

פטרנו גם בעיה זו.

אחרי כן לדעתי צריך לכתוב שיוקם מינהל מיוחד לשמירת המקומות

הקדושים; אולי זה יכול להיות תחת שר הדתות ואולי תחת שר הדתות ושר הפנים במשותף. העולם צריך לשמוע שאנחנו מקימים מינהל מיוחד לענין המקומות הקדושים; זה לא רק ענין של שמירה על ידי נשק שהמקומות הקדושים לא ייפגעו, אבל מינהל מיוחד שלנו לשמירת המקומות הקדושים. (אולי נמצא אחרי כן קיצור למונח זה.) זה ישפיע על העולם לטובה. אני חושב שאין שום חשש לעשות מעשה-חקיקה כזה. להיפך, אני חושב שזה יעלה את כבודה של ישראל בארצות. אני מציע ללכת בדרך הזאת ואז ניווכח כולנו שכל האיומים אין להם יסוד. מה עשינו? נכנסנו לירושלים שהיא בירת ישראל הנצחית.

למקומות הקדושים צריכה להיות גישה חפשית. עלינו להזמין את העולם הנוצרי בהכרזות לבוא הנה לתג המולד הקרוב, עלינו להזמין את העולם המוסלמי לבוא לראות איך אנחנו שומרים על המקומות הקדושים ועל הגישה החפשית אליהם, לנו לא נתנו גישה חפשית. כל זה יגדל את כבודה של ישראל בעיני העמים. לכן אני מציע ללכת בדרך זו. אין זו דימונסטרציה, זהו מעשה לאומי כביר, שיוסיף התרוממות הרוח של ישראל ויעלה את כבודה של ישראל בעיני העמים. את זאת צריך לעשות בימים הקרובים, ביום ששי או לכל המאוחר ביום ראשון הבא. אני חושב שזה יהיה מעשה שכולו טוב.

השר א. אבן: יש לי יתרון בדיון הזה, שאין דמיוני היוצר כבול על ידי

ידיעה מדוייקת של הבעיות המשפטיות. אבל מגמתנו היא אחת:

להבטיח את שלמותה של ירושלים ואת אחדותה. איני סבור שאנחנו נטולי-נכסים במאבק הזה. קודם כל ישנו יתרון של עובדות, שאנחנו יושבים במקומות ושולטים בהם. שנית: ישנו היתרון, שאליו החייחס השר בגין, שמבחינת דעת הקהל עדיפה עיר מאוחדת על עיר מבוזרת. הנה קרה דבר כזה שהעיר היתה מבוזרת ורבים השתאו אל המלאכותיות שבמצב הזה; בא מפנה של הגורל והוא איחד מחדש את העיר. אדם צריך להיות באמת בעל אופי מסולף מאד כדי לכוא ולגזור כיוודעים על חלוקה וביחור על עיר שכבר נתאחדה. ויש לנצל במלוא הניצול את העובדה הזאת של אחדות העיר מול מלאכותיות של ביחורה.

אף על פי כן לעומת הנכסים הללו יש מספר חסרונות, מספר מגרעות

ומגבלות, אם אנחנו רוצים להמנע מלהעיר ולעורר לחצים, שלא יהיו מוגבלים לענין ירושלים

בלבד, אלא שיחפשטו על פני השטחים המשוחררים כולם. עובדה היא, שלפי שעה, ברגע זה

אין אנחנו עומדים בפני חביעה בינלאומית להחזיר את השטחים. זה כל השוני בין המצב השורר

היום לבין המצב שנחהוה למחרת מערכת סיני. אין זאת אומרת שלא נעמוד בפני התביעה הזאת. אבל ככל שאפשר אלאאאא למנוע אותה, אפילו לדחותה, הרי זה משובח. על כן צריך לייחס משקל לכך, האם מעשה מסויים יחיש את מימוש הסכנה הזאת של חידוש המערכה המדינית. אני סבור שזהו השיקול שהנחה את חברי הממשלה, שרצו לשקול ככל שאפשר בלי הפגנתיות מופרזת. המצב כרגע הוא כזה שאין שום גורם בעולם שהסכים כי ירושלים כולה תישאר בידינו. ישנו גורם אחד, שמנוי וגמור אתו, שלא נחזיק בשטחים ששוחררו לאחרונה. לפי מיטב ידיעתנו טרם מיצה אותו גורם את האמצעים שהוא רשאי לדעתו להפעילם. זהו המצב, שלפי שעה יש מעין השלמה של שתיקה מצד חלק מסויים של העולם, ואין אנחנו מעוניינים להפוך את ההשלמה האלמת הזאת להסתייגות מפורשת. למעשה זה היה הטיעון נגד הרעיון של מעמד חגיגי בולט. ואני סבור שיש לשים לב לשיקול הזה. לכן אני מתווה מהלך מחשבתי הדומה לזה שהביע ד"ר מאיר: היינו קודם כל יצירת עובדות של אחדות ושילוב חלק עיר בשני. אני מכיר את המהלך הזה כאינטגרציה של דה פקטו, כדי לרקום למעשה חוטים אשר יאחדו את ירושלים העתיקה עם ירושלים החדשה, איחודם של שירותים, מלווה ששטוש כל שוני בין ירושלים ההיא לבין ירושלים שהיחה בידינו לפני כן, אפילו כמה אמצעים פיסקליים וכלכליים. יש לשקול איפוא למשל את הנהגת המטבע הישראלי בעיר העתיקה, טיפול נמרץ בבעית המקומות הקדושים. על ידי שאתה מכריז על כוונות מסויימות לגבי המקומות הקדושים, משחמע ממילא שאתה רואה את עצמך כבעל בית. אם אני מכריז על סידורים לחלוקת הרהיטים הללו, משמע שאני רואה את עצמי כבעלם של אלה.

נוהג מנהג בעלים - קוראים לזה המשפטנים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אבל לגבי חקיקה, האם יש צורך בחקיקה? יש האומרים

השר א. אבן:

שאפילו הדברים שאני מציע אינם בני-ביצוע בלי חקיקה

§§§§

מסויימת, חקיקה מעשית, מבצעת ככל האפשר בגווניה, ואם אפשר - חקיקה שלא תתייחס לירושלים בלבד; כלומר אם יש בשכם ובאזורים העיקריים צורך להנהיג בהם מהלכים מסויימים ומצבים מסויימים - והוגדרו מספר מקומות שבעיות מסוג זה מתעוררות בהם - הרי רצוי שהחוק לא יוגדר כחוק-ירושלים, אלא כחוק הבא להנהיג ולהתקין כמה מצבים משפטיים באזורים המשותפים בכללם. על ידי כך אפשר יהיה אולי לדחות את ההתמודדות עד שמצבנו דה פקטו יהיה איתן יותר. מי שעוקב אחרי ההתפתחות ההיסטורית והמדינית של המדינה

בכלל מוכרח להחרשם מן העובדה, שבדרך כלל הצלחנו על ידי יצירת עובדות. ההכרה בעובדות פיגרה בדרך כלל אחרי יצירתן. אני מציע את המהלך הזה: קודם כל פעולה מאומצת מאד עוד השבוע, שחבליט את האחדות והשלמות של העיר. היו כמה הצעות וכמה הופעות ממלכתיות ודתיות; איחוד שירותים שלא תהיינה שתי עיריות; איחוד כלכלי ופיסקלי, אולי זהו/ אחד הדברים שקל יותר להגשים אותם. אמנם המחשבה המסובכת המתבטאת בתזכירו של פרופסור לבונטיץ אינה נראית לי. אבל יש דבר אחד הנראה לי. אם יש בידינו להכריז, אחרי בדיקה, שממשלת ישראל שומרת על הסטאטוס קבו, זה מכובד מאד על כמה מדינות קתוליות ועל צרפת. יש לענין של סטאטוס קבו אופי היסטורי, משפטי מיוחד, יש מסמכים או מנהגים הקובעים את הסטאטוס קבו לגבי המקומות הקדושים, למי העדיפות, למי הזכיה לגבי מקום קדוש זה או אחר, כאן הפרנציסקנים וכאן גורם מוסלמי כל שהוא וכו', היינו שאנחנו באים לא לערער את המצב הקיים אלא לאשר את המשאלה העיקרית של הגורמים הדתיים.

אני שוכנעתי על ידי הדיונים הללו שבלי תחיקה אי אפשר

לקיים את הרצוי, כלומר ליצור הלכה למעשה, קודם כל במעשה ואחרי כן להלכה את הרקמה המאוחדת הזאת. אני מציע שהתחיקה תהיה ככל האפשר פונקציונלית, אפילו אפורה, בלתי רועשת וככל האפשר בלתי מוגבלת לירושלים, אלא תחיקה שתאשר את יצירת העובדות האלה.

הרב אלוף צ. צור: רציתי להעלות כאן נקודה, שלא העלו אותה בדיון זה, היינו

להגדיר לעצמנו על איזה תחום אנחנו מדברים. כשאנחנו אומרים

"ירושלים", למה אנחנו מתכוונים כאן? יש כאן למעשה מספר אפשרויות. אני רוצה להגיע

למסקנה מסוימת, אולי משפטית. אפשר כמובן להחליט לדבר על ירושלים כפי שהיתה לפני החלוקה,

כלומר ירושלים המנדטורית. בדקתי את המפה של ירושלים המנדטורית. הר הצופים הוא מחוצה

לה, הר הזיתים הוא מחוצה לה. מספר דברים נשתנו במשך הזמן. זה אינו בא בחשבון. אפשרות

שניה היא ללכת ולומר: ירושלים, כפי שהממלכה ההאשמית הגדירה אותה. המפה של ירושלים

ההאשמית אינה בידי, אני מקווה שעוד מעט תהיה בידי. אבל לפי מה שבררתי בשיחה, נדמה לי

שגם זה אינו עונה לצרכינו, גם זה אינו בא בחשבון. אם כך, אנחנו מדברים על ירושלים שיש

לה תחום אחר, לא מנדטורי ולא האשמי, אלא תחום הרצוי לנו, שנקבע אותו מסבות אלה ואחרות.

השאלה היא: מה הם הקריטריונים שלפיהם אנחנו הולכים לקבוע

את התחום, שעליו אנחנו מדברים כרגע ? אנחנו מעוניינים שכל המקומות הקדושים יהיו בפנים.

זה קובע שבפנים יהיו גם הר הצופים והר הזיתים, שהם עד כה אינם תחום מוגדר.

אתה רוצה לומר כי המלון פאן אמריקה הוא מחוץ לשטח של עירית היו"ר השר י.ש. שפירא:

ירושלים ?

הוא כנראה על הגבול. הר הזיתים היה בחוץ ירושלים ההשמית, הרב אלוף צ. צור:

הר הצופים - לא.

האם יש מצבות בהר הזיתים ? השר מ. בגין:

רובן שבורות, חלק חרוש. סגן השר י.ש. בן-מאיר:

אם איננו הולכים על איזה קו מוגדר, אנחנו קובעים את הקו לפי הרב אלוף צ. צור:

הקריטריונים הנוחים לנו: הם יכולים להיות כל המקומות שיש

להם ערך היסטורי. שנית: כל המקומות שאינם נמצאים בשום תחום, תחום התפתחותה הטבעית

של ירושלים, לכיוון רמאללה על הרמה. שלישית: אינני בטוח שאנחנו מעוניינים במספר גדול יותר

מדי של ערכים בתיחום הראשון שנעשה פה. לכן אני מעמיד בסימן שאלה מספר כפרים, אם להחליט

ביחס אליהם כך או אחרת. על תחום מסוג זה עשינו איזו שהיא מפה הנותנת את סדרי הגודל

שעליהם אנחנו מדברים. בסדרי הגודל, שעליהם אנחנו מדברים, נמצא את עצמנו במצב של

200,000 ישראלים, יהודים בתוך ירושלים הנוכחית פלוס כנראה מעל ל-100,000 ערבים, זה כשאני

מכניס לתוך ירושלים פרט לירושלים העתיקה מספר כספרים קטנים סביבה, שהם ממש על הכביש, שאין

סעם לפצל את הענין, דינו כולל שעפת, כולל חל אל פול, כולל סור בחר ואחור.

ישנה אפשרות רביעית, שאותה דווקא לא תיחמנו, ואני מעלה אותה

למחשבה כרגע, היינו ללכת על קו קצת יותר רחב. בקו הרחב ישנן שתי אפשרויות: א) להכניס

בצפון את שדה התעופה בקלנדיה, שיהפך לשדה תעופה של ירושלים. בדקנו את הענין עם "אל על".

ב) מוכנים להפעיל שדה תעופה זה כשדה תעופה בינלאומי. אני מדבר על זה כעל אפשרות.

במפה שלנו לא תיחמנו את קלנדיה. אני מעלה זאת לשיקול, אולי מישאו חושב שכך צריך להכניס

אותה פנימה. ב) יש מקום למחשבה שבצד דרום נכלול בזה גם את בית לחם. פה יש נקודות

חיוביות ושליליות. הנקודה החיובית היא שאנחנו מכניסים יותר את המקומות הקדושים

בחוץ אותה המערכה. הנקודה השלילית היא שאנחנו עולים פה על עיר מוגדרת אחרת ושלחתחום

ייכנס מספר גדול של תושבים ערבים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

בית לחם מוגדרת לא פחות מאשר ירושלים. היא קדושה
לנוצרים לא פחות מאשר ירושלים.

הרב אלוף צ. צור:

בהצעה המסתמנת אצלנו לא הכנסנו לא את קלנדיה ולא את

בית לחם, אבל הכנסנו תחום מוגדר יותר משישנו כרגע.

אני מציג את העניין כבעיה שצריך פה לחשוב על הצד

המשפטי שלה, האם אותו חוק, הכרזה או מה שלא נעשה, יקבע גם תחום או לא, או האם אנחנו
מצליחים למצוא שיטה שתאפשר אחרי כן לממשלה, ולא בחקיקה רגילה של הכנסת, להרחיב את התחום
כפי שנרצה.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

זה אפשרי.

הרב אלוף צ. צור:

יש גם בעיה משפטית רצינית. כפי שהוסבר לי, השטח

הכבוש הוא בידי השלטון של הכוח הכובש ולא של הממשלה

הכובשת, היינו זה לא יתכן ששר הפנים יוציא שם חוקים. את זאת יכולה לעשות רק הכנסת.

אבל יתכן שהכנסת חסמין את הממשלה או מספר שרים, לחוקק שם חוקים.

אני מעלה שאלות מספר. א) האם הוטל כרגע על הועדה

הזאת לתחום תחומים או לא ?

היו"ר השר י.ש. שפירא:

זה לא הוטל עליה. אבל כל ההצעות של הועדה הזאת תבאנה

לממשלה, ומה שהממשלה תקבל - תקבל, ומה שתדחה - תדחה.

ב) אם מדובר על תחום, יש לנו הצעות. אבל עניין

הרב אלוף צ. צור:

התחום נבדק באופן שטחי ומהר מדי ואנחנו צריכים עוד

יום כדי לבדוק את העניין באופן קפדני בשטח. בכל מקרה צריך למצוא דרך לאפשר לממשלה באופן

חפשי להוסיף שכונה פה ושם.

ג) הצד התחוקתי. העובדה כבר קיימת. אם מישהו

רוצה לסעון ולצעוק על העובדה שאנחנו יושבים בירושלים - הריני חושב שהממשלה תודיע בדרך

זו או אחרת, שאיננו מתכוונים לצאת מירושלים. אבל אלה הרוצים לסעון כך, כבר יש להם מה

לסעון, כי אנחנו יושבים בירושלים השלמה ואנחנו מודיעים שאין אנחנו מתכוונים לצאת ממנה.

ד) לפי מיטב ידיעתי אי אפשר לעשות את כל הפעולות שדובר

עליהן, בלי איזה חוק. מהו ציר הויכוח? האם צריך החוק להיות מלווה באיזו דקלרציה חגיגית או לא? אני חושב שזוהי כרגע הנקודה שיכולה להיות בכלל בויכוח.

ועכשיו הערה כללית. העובדות כבר נקבעו, וכל מי שרוצה לטעון נגדנו ומכין נגדנו את ה"קייז" והוא יושב גם כן כרגע ודן כמו שאנחנו יושבים ודנים - דומני כי במצב זה ההסכנות שלנו לפני המערכה לא הוסיפה כוח. הרגשתנו ומצבנו היו טובים יותר כאשר החלטנו. לעתים הסכנות בנושא מסוג זה מזמינה לחץ. דומני שאת זה אנחנו צריכים למנוע. אם אנחנו זקוקים כבר כאן לתחיקה - ואיננו מדברים על תחיקה של משהו שולי, אנחנו מדברים על משהו היסטורי לעם היהודי. בדמיוני כאזרח כרגע - איני מייצג שום גורם - איני יכול לראות טעם שלא לחוקק חוק, ויהא גם אפשר, ולאבר את המשמעות ההיסטורית של העניין מבלי לעורר לחץ כל שהוא. הלחץ יהיה על העובדות ולא על דקלרציה.

לכן נראה לי מקום לתחיקה ולעשותה חגיגית ככל האפשר.

אבל אני רואה איזו נקודת חולשה. הייתי מבקש את שר המשפטים בעיקר למצוא את הפתרון לכך. אני חרד מאד למשמעות הנגטיבית של תחיקה פוזיטיבית, כלומר שמכאן עלול להשתמע שלממשלת ישראל יש עמדה ברורה לגבי ירושלים ובכל השאר עמדתה פתוחה. אין אולי מזה מפלט. לפי דעתי אם נעשה את החוק אפור או לא, הוא יתפרסם בעולם עם המשמעות ~~המעשית~~ המעשית.

אבל צריך למצוא דרך לומר, אולי יותר מאשר בחוק, הרי בדברי ההסבר, ברקע לחוק, דרך להסביר שאנחנו עשינו שעליו בכלל לא יכול להיות ויכוח, בזמן שהדברים האחרים הם בדיון לגיטימי של ממשלת ישראל ואין היא יכולה להחליט יומיים את כל ההחלטות. כל מקרה מסוג זה דורש מחשבה רצינית. איני חושב שכל אחד מאתנו יודע מה הוא רוצה. כולנו עדיין מהססים, אם אנחנו רוצים להציע הצעה זו או שונה. כאן צריך לחפש אף הדרך יותר מאשר בחוק, אבל ברקע של החוק, בדברי ההסבר. אני מציע שהחוק יהיה מלווה בהודעה של ראש הממשלה או באיזו הודעה של הממשלה להסברת העניין.

נקודה נוספת שאני רוצה להעלותה היא לגבי צורת ניהולה של העיר. אני חושב שבצדק כולנו צריכים להיות רגישים לעובדה, שיחפשו איפה אין אנחנו בסדר, בעיקר סביב יחסנו לערבים וסביב טיפולנו במקומות הקדושים. למזלנו עד כה העניינים מתנהלים כשורה. יש לנו הרבה נקודות במימשל הצבאי, אבל אין לנו חולשות בירושלים לפחות

בשני הדברים האלה: הטיפול בערבים הוא הוגן וקורקטי, הטיפול במקומות הקדושים הוא כמעט מעל לכל דופי. יש איזו חקלה פה ושם, היתה זו שגיאה טאקטית שאיזה בחור הניף דגל על מסגד עומר.

היו"ר השר י.ש. שפירא: או שהצנזור לא אסר את פירסום הצילום.

רב אלוף צ. צור: זו היתה טעות. קראתי את המאמר של פרופסור לבונטין. במספר

נקודות הוא צודק. נגשתי להבטיח שדברים כמו הללוא לא יקרו

יותר. אין חיילים חייבים להצטלם עם נשק ביד סביב מסגד עומר.

אנחנו עושים מאמץ להבטיח את הדבר. אני חושב שדרך לאיזה

שהוא פתרון היא אפשרית. לגבי המקומות הקדושים עלינו לומר דבר פוזיטיבי, שכוונתנו היא

להבטיח את שמירת המקומות הקדושים ואת גישתם של כל בני העדות אליהם.

לגבי העניין הערבי בכללו ישנה אפשרות שאולי מבחינה ארגונית

יש בה נוחות מסויימת. אם נמצא פתרון משפטי נוח לצורת ניהולה של ירושלים דומני שיש

כרגע שלש אפשרויות. אפשרות אחת היא, שאנחנו מבטלים כל מה שיש בירושלים הערבית ואורמים

ואומרים שירושלים העברית כפי שהנה מנהלת את ירושלים הערבית. אני רואה זאת כסידור פסול.

ישנה אפשרות שניה, שנדמה לי כי שר המשפטים הציע אותה, בכל

אופן שמעתי אותה בשם שר המשפטים: מפרקים את מועצת עיריית ירושלים העברית כפי שהיא ואת

מועצת העירייה הערבית כפי שהיא, וממנים ועדה קרואה המורכבת מאנשי מועצת ירושלים

פלום מספר אנשים.

ישנה אפשרות שלישית, שהיא נראית לי לפחות בשלב זה, אם כי

היא כרוכה גם באיזו קומפליקציות, כלומר שירושלים הערבית שיש לה שלטון נבחר, נשאר שם

השלטון הנבחר כפי שהוא, בתנאי שאני יכול לכפוף אותו חוקית לשלטון המוניציפלי של עיריית

ירושלים. זה נותן לי אפשרות לנהל את עיריית ירושלים הערבית כפי שאני רוצה, כי ירושלים

העברית מקבלת את כל הסמכויות החוקיות לנהל את העניין כראוי. זה נותן לי אפשרות, להשאיר

את המועצה הנבחרת כפי שהנה, ואיש לא יוכל לטעון שאיננו מנהלים את העניינים כפי שצריכים

לנהל אותם. השארנו אותם הנבחרים ואין אנחנו נקמנים. העירייה הנבחרת נשארת.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אפשר למצוא סעיף על ועדות אזוריות.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: סעיף 11 או 12 מדבר על רובע. שר הפנים יוכל לקבוע רובע

מיוחד בתוך העיר, שיש לו ועדה מיוחדת. הוא יכול גם לקבוע בחירות בשבילה כמו בשביל ועדה חקלאית.

רב אלוף צ. צור:

הייחי מבכר את הסידור הזה בגלל שלש סבות: א) זה מאפשר לי

ניהול תיקון של העניין. זה העיקר. ב) אני שומר על הצביון

שהוא נוח לי בשלב זה. בשלב זה אני יכול תמיד לפרק את העניין. ג) אני מוציא את העניין מהתחום

שאני חרד לו, שאם יתחילו להכניס את הערבים לתוך העיריה כפי שהנה, יכניסו אותם גם לתחום

הפוליטי-מפלגתי, וזאת אני רוצה באופן מוחלט למנוע, כלומר שעוד חברים מסויימים בתוך הועדה

מצביעים כך לפי אינטרסים אלה או אחרים. אני חושב שבזאת איננו מעוניינים כיום. ברגע

שאני ממנה ועדה קרואה שיש בה 21 חברים ונצטרף לזה עוד 5-6 חברים והם מתחילים לנהל את

העיריה כעיריה אחת, הכנסתי עוד אלמנט אחד, שאולי ייכנס לתחום הבינמפלגתי, שאיני מעוניין

בו כעת. את יום הגדולות נשכח מהר.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

זוהי סכנה.

הרב אלוף צ. צור:

נדמה לי שמותר לנו להיות נקיים ככל האפשר, לא ליצור פתח,

שדרכו אולי כעבור חצי שנה, אם כי לא היום, נלכלך את עצמנו

ללא צורך.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

ישנה בעיה משפטית, שאיש אינו יכול להצביע בעיריה אם איננו

בפנקס הבוחרים.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

חבר בוועדה קרואה איננו צריך להיות בעל זכות בחירה.

מתוך כך אני ממליץ כרגע על הצעה זו. אינני אומר ~~שצדק~~

רב אלוף צ. צור:

שזהו פרי מחשבה עמוקה.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

מראה שסחית זה איננו ניתן, אבל צריך לבדוק את הדבר.

מדוע איננה יכולה להיות ועדת משנה ?

השר מ. בנטוב:

בסעיף 12 מדובר על ועדה לרובע מיוחד, שם כתוב על בחירות.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

אבל אפשר לחקן ולומר שהשר יכול למנות.

יותר מדי צריך לחקן חוקים, זה אינו אלגנטי.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

איני רואה בעיות בטחוניות. ירושלים אינה נקודת-ספר, אנחנו

רב אלוף צ. צור:

יושבים חזק מסביב לה. איני רואה בעיה בטחונית לפתוח את העיר.

בכל זאת יש לנו תקנות-הגנה לשעת חירום, שאני מניח כי הצבא יפעיל חלק מהן וודאי בשלב הראשון. גם אם אנחנו מעבירים את הכל למימשל אזרחי רגיל, הרי בתחום הצבאי נשארות לנו תקנות שנוכל להפעיל אותן, בשעה שהצבא ימצא לנחוץ לתקופת המעבר להבטיח כל זמן שדרוש, אי יציאה מהאזור, עוצר פה ושם, עד כמה שזה נראה לנחוץ.

השר ז. ורהפטיג:

גם אני אקדים בהערה הכללית ואחרי כן אציע הצעות מעשיות.

איני חושש כל כך מפני הלחץ הבינלאומי בענין ירושלים. עיקר

הלחץ צריך לבוא משני צדדים: מצד הנוצרים ומצד המוסלמים. לגבי הנוצרים יש הרכב מעניין של האוכלוסיה הנוצרית, שגם זה צריך להיות גורם. בגדה המערבית - וזוהי בעיקר ירושלים, בית לחם והסביבות האלו - מתוספת אוכלוסיה נוצרית שהיא ברובה אורתודוקסית-יוונית ולא קתולית. הקתולים על כל סוגיהם מקבלים תוספת של $1\frac{1}{2}$, במקום נניח שיש היום בישראל קרוב ל-40,000 או 35,000 קתולים, יוונים קתולים ולטיניים, מתווספים מירדן עוד כ-58,000 ואילו אורתודוקסים במקום 17,000 שישנם כעת מתווספים כ-90,000. האורתודוקסים אינם להוטים כל כך אחרי בינאום ירושלים, כי כל בינאום של ירושלים פירושה קתוליזציה של ירושלים. הכוח בעולם כולו הדורש בינאום הם הקתולים, הויטיקן ו-500,000,000 נוצרים הלוחצים על כך.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

וברית המועצות זהו אפס ?

האורתודוקסים בעולם הגדול אינם כל כך לבינאום. בבינאום

השר ז. ורהפטיג:

ערכם יהיה קטן. אשר לברית המועצות הרי מאז 1951 ו-1952

אין היא להוטה לבינאום ירושלים. הפרבוסלבים ובראשם אלכסנדרוס התנגדו לבינאום ירושלים. בבינאום מקומם יהיה קטן מאד או לא יהיה קיים כלל. האוכלוסיה המקומית האורתודוקסית אינה להוטה לבינאום. בינאום פירושו למסור את העיר לותיקן ואז יתעוררו הויכוחים הפנימיים, שיש להם ערך רב. מעניין גם שהחלק הגדול של האורתודוקסים בירדן הם אנטי-קומוניסטים. בכל אופן שם הם יותר אנטי-קומוניסטים מאשר פה..

היו"ר השר י.ש. שפירא:

פה הם בדרך כלל קומוניסטים.

השר ז. ורהפטיג:

שם הם בדרך כלל אנטי-קומוניסטים. המטרופולין בנדיקוס

הוא אנטי-קומוניסט חריף מאד. הוא בא מפעם לפעם אלי.

עכשיו אין נוחנים לו לגשח אלי, המימשל הצבאי איננו נוחן. לכן אני חושב, שאת הענין הזה

צריך להביא בחשבון, שלחץ על בינאום צריך לנטרל במדה רבה. אמנם המצב עם רוסיה הסתכן בגלל ניתוק היחסים. אבל מישהו יוכל להסביר כי הם אינם צריכים ללחוץ בענין בינאום כי אין זה אינטרס רוסי.

אשר לענין של הנוצרים הקתולים הרי גם כן היחס לחיל האו"ם ולכוחו השתנה. הבריחה שלו בן רגע הוכיחה שכוח חיל האו"ם זוהי משענת קנה רצוף. כל כוח בינלאומי נתון לשבטו ולחסדו של הכוח הלאומי באותו מקום הסובב אותו, כי כל רגע אפשר לגרש אותם. בשיחה פרטית בסלפון גם אמרו לי: מה יוסיף כוח של האו"ם, מחר מישהו יגרש אותו? כך שאיני חושש כל כך מפני בינאום.

לגבי המוסלמים הלחץ שלהם הוא אחר לגמרי, כי המקומות

המוסלמים נמצאים בידיים יהודיות. אין לנו עצה. גם הם לא רצו בבינאום כל הזמן.

לא חמיד. עבדאללה התנגד, גם המצרים וערבים אחרים

היו"ר השר י.ש. שפירא:

בחחלה התנגדו, אחרי כן צעקו בכל הזדמנות לבינאום

כאשר ירדן התנגדה, היה לזה ערך. ואפשר למצוא לזה

השר ז. ורהפטיג:

הרבה סמוכין. אנחנו לא יכולנו עד היום לגשת למקומות

הקדושים שלנו, גם המוסלמים הישראליים לא יכלו לגשת למקומות הקדושים שלהם. היו כמה

פירסומים שאנחנו יזמנו. גם הקדים בישראל פירסמו מכתב גלוי למדינות הערביות: תנו לנו

לגשת למקומות הקדושים. ואם מסגד עומר, מסגד אל אקצה הם המקום הקדוש השלישי שלהם אחרי

מכה ומדינה, תפתחו לפחות עכשיו את המקומות הללו בשביל המוסלמים בישראל.

לכן איני מפחד כל כך מפני הדרישה לבינאום. ישנה

הדרישה, אבל איננו צריכים לפחד ממנה. בקשתי שישלחו לי את המאמר שהופיע ב"אובסרבטורה"

ובו המאמר הראשון על בינאום. אבל זהו אורגן של הותיקן.

הייתי בגלל זה מזהיר - ואני רוצה לומר זאת במיוחד

למר בגין - מפני הקמת מינהל מיוחד למקומות הקדושים.

התכוונתי לשמירה על המקומות הקדושים.

השר מ. בגין:

כל ענין של "מיוחד" קורא את הדוב ממאורתו. אם מיוחד,

השר ז. ורהפטיג:

איפה אנחנו? טוב שיש לנו משרד הדתות כל הזמן, שיש

לו שם טוב לגבי שמירת המקומות הקדושים, ואם מוסרים זאת למשרד הדתות, אין זה דבר מיוחד.

היו"ר השר י.ש. שפירא: את זאת עשו כבר.

השר ז. ורהפטיג: אפשר להסתמך גם על החוקים הקיימים. יש דבר המלך במועצתו

הקיים עדיין, חוק בדבר the Holy Places . אמנם

החוק הוא מאד מסגרותי.

השר מ. בגין: אין שם ענין הכותל המערבי.

השר ז. ורהפטיג: זה הוצא עוד לפני זה. אני מתכוון לדבר המלך במועצתו על

המקומות הקדושים משנת 1924. הוא קובע סמכות לנציב העליון,

שהיא הועברה אחרי כן לשר הדתות, החוק קובע מה זה מקום קדוש, השיפוט על מקום קדוש. אפשר

להסתמך על החוק הזה, להסדיר ולהרחיב קצת את החוק ולמסור אחרי כן את הענין למשרד הדתות.

לגופו של ענין אני חושב שצריך היה למסור את כל הענין

של המקומות הקדושים בעיר העתיקה ובבית לחם למשרד הדתות ולא היינו מגיעים לדברים שכבר אינם

בסדר. אני מצטער שהרסו בתים על יד הכותל המערבי. אמרתי זאת אתמול לאלוף חיים הרצוג.

אני חושב שמחאות תבאנה לא רק מיהודים אלא גם מיהודים. יש דברים רגשיים אימפונדרביליים.

יש הזוכרים את הכותל עם הרחבה שלו לפי גלויות. אני מקבל כבר סלגרמות מריבים. בכל אופן

לאט לך, לא להחפז. בא בולדוזר והורס. יתכן שיהרסו דברים חשובים. זה לא היה לפי תיכנון.

הענין הבטחוני היה כאילו רק תרוץ. מי יודע לאן נגיע. אני יודע מה היה מסביב לקבר

רמב"ם, ובאיזו זהירות עושים שם. והנה על יד הכותל המערבי הורסים. זה לא נעשה על דעת מיתהו

לפי תיכנון. מספיק שטדי קולק יושב עם חיים הרצוג שתי דקות והורסים חמשה רחובות. יתכן

שגם גוררים קצת מן השארם ומהן הרומנטיזם של דבר שהיה במסגרת ידועה מאות בשנים. אמנם זה

לא היה מבחינת ההלכה ואיני יודע אם אבן זו או אחרת קדושה, אבל איני יודע מדוע הורסים

מה שהורסים. כל יום שהמימשל הצבאי שולט על המקומות האלה, אין זה טוב. אם ביום ששי באו

ארבעה קאדים מוסלמיים להתפלל במסגד והמסגד היה סגור והם לא יכלו להתפלל, בפעם הראשונה

כשבאו לשם אחרי עשרים שנה, הרי זוהי זוועה. מדוע אפשר היה על יד הכותל המערבי לעשות

תפלות, מדוע אי אפשר היה לערוך תפלה ביום ששי במסגד? האם רק מפני שהקאדים לא באו לפי

הזמנת המושל הצבאי? אני יכול להבין שלגבי ענין של שלטון אזרחי, שזהו ענין של סיפול

ברבבות אנשים, צריך ההסדר לקחת זמן. אבל את הפיקוח על המקומות הקדושים, על מספר מסויים של מקומות קדושים מוסלמיים ועל עשרים וכמה מקומות של נוצרים, אפשר היה להעביר מיד למשרד הדתות לטפל בזה, והוא היה מטפל בזה בדרך הרבה יותר שקטה ונוחה. בעניינים כאלה עדינים כל כך הרי איזה דבר קל שאינו בסדר כבר מרגיז.

לגבי עצם ענין החוק, גם אני חושב שאי אפשר למנוע חוק, אבל צריך

להזהר שלא יקיף רק חלק מהשטח המשותף. איני מזלזל בביטוי "כבוש". מבחינה הלכתית

גם זהו שחרור.

השר מ. בנטוב: כבוש היצר.

השר מ. בגין: מהו התרגום של הביטוי האנגלי occupied ?

השר ז. ורפהטיג: וודאי יש הבדל בין ירושלים ובין יתר ערי הגדה המערבית. אבל

ההבדל אינו פרינציפיוני. פה ישנה עיר חצויה וצריך לאחד אותה. פה

גם מרוכזים המקומות הקדושים. לכן יש טעם לחוקק חוק מיד. איך יהיה החוק ? אמרתי אתמול

לשר המשפטים שאני חושב שצריך ללכת בדרך של חוק-הסמכה, כי בחוק לא נוכל לפרט את כל

הבעיות וגם לא כדאי לפרט את הכל. צריך שיהיה מיד חוק קצר ביותר מפני שהעיר חצויה וצריך

להסדיר את הבעיות המוניציפליות וצריך גם להסדיר את הפיקוח על המקומות הקדושים ומסמכים

שר זה לעשות זאת ושר אחר לעשות זאת. עד כמה שאפשר יש להסתמך על חוקים קיימים ולכן יש

להזכיר את החוק על המקומות הקדושים, להסמיק על החוק על המקומות הקדושים את ענין הפיקוח

על המקומות הקדושים, ואת העניינים המוניציפליים יש להסדיר בהמשך לחוק המוניציפלי הקיים.

יש לנו כבר הענין הזה של הסטאטוס קבו. אפשר להזכיר בחוק ההסמכה של המקומות הקדושים

שמירת הזכויות והפריבילגיות שיש לכל הכנסיות הדתיות לגבי ענין זה. זה צריך להזכיר באיזו

דרך שהיא, ואז יש חוק מיוחד לענין ירושלים.

איך יקבל הצבור את הדבר הזה ? הצבור יכול לקבל את החוק היבש הזה

בחגיגות מרובה. אבל החוק צריך להיות יבש ולהסדיר את הסידורים הדרושים.

מדוע אני אומר שצריך להסדיר את הרשות המוניציפלית מיד ולא

דווקא למסור אותה לשלטון הקיים ? אפשר להשאיר את השלטון הקיים, אבל צריך להשאיר פתח

לדינמיקה. בהכרח שמיד נגש לבנייה, לשיכונים, לשיקומים של מוסדות יהודיים שהיו קיימים.

הגוף המוניציפלי הערבי הקיים לא יוכל לעשות זאת. צריך להשאיר איזה פתח לדינמיקה,

שאפשר יהיה להוציא שטחים לרובע יהודי. השיטה של רובע היא טובה, ואפשר תמיד לשנות. כרגע שירצה מישהו לבנות, מוסד שהיה קיים בעיר העתיקה - פנו אלי ישיבות שרוצות לעבור חזרה לעיר העתיקה, לקבל קרקע שלהם לבנות, יוכלו לעשות זאת לפי שיטת הרובע והוצאת שיכונים. היות וכל זה בפנה מסויימת, אפשר כעבור חזשיים להוציא את הפנה הזאת מהרובע הזה.

מר י. תקוע:

אני חושב שעלינו להבחין בין הבעיה, שהייתי מגדירה כבעיה אסטרטגית לבין הבעיה הטאקטית. מבחינה אסטרטגית אין ספק שיהיה צורך בחוקים. אבל הבעיה בשלב זה היא בעיה טאקטית. לכן אין לזלזל במצב שנו אנחנו נחונים, אנחנו עדיין בעיצומה של מערכה בינלאומית לא פשוטה ולחצים רבים אפשריים. היו"ר השר י.ש. שפירא: במונחים צבאיים מדברים על אסטרטגיה וטאקטיקה. אבל אודה ולא אבוש שהענין הזה מטושטש קצת.

השר מ. בנטוב:

אסטרטגיה פירושה מה שרוצים להשיג, טאקטיקה פירושה איך להשיג

זאת.

מר י. תקוע:

כרגע זה אנחנו נמצאים במערכה בינלאומית. במערכה זו אחד הדברים שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו הוא: האם אנחנו מעוניינים

בלחצים או לא? יתכן מאד שנחליט לעמוד בלחצים ונהיה מסוגלים לעמוד בהם. אבל הבעיה

היא: כיצד למנוע אותם? אני קצת מחמיר בנקודה זו. ראינו אפילו בישיבה הנוספת של

מועצת הבטחון מה היתה עמדת בריטניה. לפני מספר ימים היתה רחוקה מאד מלהצטרף לתביעה

לנסיגה לקוי שביחת הנשק. אולם בישיבה הנוספת, כאשר מישהו העלה את המושג בכלל

של קוי הפסקת האש שעכשיו קבענו בסיני ובגדה המערבית והנקבעים הבוקר בסוריה, קם הנציג

הבריטי ופסל את המושג הזה ואמר: יש קו אחד והוא קו שביחת הנשק. וודאי עלינו לא

להגיע מזה למסקנות ולא להבהל, אבל השאלה היא כעת שאלה פשוטה מבחינה טאקטית: האם

אנחנו מעוניינים למנוע לחץ שעלול להווצר בימים הקרובים כדי להביא לנסיגה לקוי

שביחת הנשק או שאנחנו מעוניינים במערכה המדינית הזאת להעלות לחצים כאלה. לדעתי במצב

הטאקטי הזה לא הכרזות ולא חוקים יקבעו את עתידה של ירושלים ואת מקומה של ירושלים

כעיר הבירה אלא מעשים. הייתי אומר כי ההכרזה היפה ביותר בשבילנו כאן בישראל ובשביל

העולם כולו היה עצם שחרור העיר העתיקה על ידי צה"ל. אני חייב לומר כי אינני רואה

לא מבחינה מדינית, לא מבחינה היסטורית ולא מבחינה רגשית לגבינו כאן בארץ, לגבי יהדות העולם ולגבי העולם כולו צורך לחזק את ההכרזה החגיגית הזאת של עצם שחרור ירושלים.

הייתי מוסיף עוד משהו. הכל טוב ויפה שקבענו לעצמנו שהעולם הנוצרי איננו מעוניין בבינאום. אני מוסיף שיקול נוסף על השיקול שלהתביעה העולמית לסגת לקוי שביחת הנשק. "קבענו לעצמנו" שהעולם הנוצרי איננו מעוניין בבינאום, על העולם המוסלמי זה נתקבל. איני בטוח אם התביעה הזאת לא תעמוד בכל חקפה, אם לא בעוד מספר ימים הרי בעוד מספר שבועות. איני יודע כיצד נצטרך להאבק כדי לעמוד נגד זה.

אני אומר טוב: אני האחרון שבא להציע שניבהל או נחרשם מלחצים, אבל הבעיה היא טאקטיית כיצד למנוע את הלחץ ואת הכפיה לסגת עד לקוי שביחת הנשק במועצת הבטחון ובעצרת האו"ם, כיצד למנוע גיבוש חביעה לבינאום ירושלים. במצב כזה נדמה לי כי השאלה הטאקטיית של היום או של מחר, אלא האם לחזק עכשיו חוק ולצאת בהכרזה חגיגית נוספת מעל במת הכנסת או בדרך אחרת, היא בחינה פשוטה אם צעד כזה או אחר יחזק את שליטתנו על המקומות המשוחררים ויחזק את מעמדנו גם מבחינה פנימית ובינלאומית או להיפך יחליש את מעמדנו ואולי על ידי זה נקפיץ כל מיני גורמים ללחוץ עלינו. ויש עוד דבר, שזה לדעתי שיקול מכריע: הכנת חוק פירושה פרק זמן מסויים.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: חוק כזה אפשר להעביר ביום אחד.

מר י. תקוע: אני למעשה הולך פה בעקבות שר החוץ.

השר מ. בגין: זה לא מפתיע אותנו.

השר ז. ורהפטיג: שר החוץ היה בעד חוק.

מר י. תקוע: אז אני בענין זה נגד שר החוץ. הכחינה צריכה להיות: מה דרוש לנו כעת כדי לחזק את אחדותה של ירושלים? אם אנחנו יכולים מיד, על ידי צו או בלי צו ובלי חוק להביא לכך שעיריית ירושלים תתן את כל השירותים הדרושים, נעשה זאת. אם אנחנו מגיעים למסקנה שלגבי דבר מסויים אין מנוס מחוק, נחזק חוק, אבל שהחוק יהיה מעשי בשלב זה. איני מדבר על מה שנעשה כעבור חודש או כעבור חצי שנה, נצא אז בחוק ירושלים, בחוק ירושלים המשוחררת והמאוחדת, בכל מה שאנחנו רוצים. אבל הבעיה היא בעיה מיידית. מה שניתן כבר לקבוע כעת, מה שאפשר לעשות על ידי מעשים בלי חקיקה, נעשה זאת. אם להגדרת תחום ירושלים, אין להמנע מאיזה צו, נוציא את הצו הזה. אבל מבחינה בינלאומית,

מבחינה פנימית, מבחינה היסטורית וסנטימנטלית, אין צורך כעת, כשמתחילה רק המערכה הבינלאומית, באקט חגיגי באופן מיוחד. האקט החגיגי באופן בולט היה שחרור ירושלים על ידי צה"ל. אני מציע שכל מה שניתן כבר לבצע היום, שירותים ודברים אחרים יעשו ועושים. אם יש משהו שלא ילך בלי איזה שהוא צו, נעשה זאת, אבל בשלב זה אין צורך ללוותו בחגיגות ובהכרזות.

אני מקבל את ההצעה המעשית לגבי השילוב של המימשל הצבאי

ושל העירייה. אין כל ספק שגם פה הבחינה אינה בחינה חוקתית משפטית. זו אינה הבעיה היום ולא תהיה כעבור שבוע. היא תהיה אולי כך כעבור חצי שנה. הבעיה היא: מה דרוש כדי לשמור על השקט ומה דרוש כדי להבטיח שכל הסידורים יתקדמו ויבוצעו ללא כל הפרעה? אם אפשר למצוא הצעה מעשית משפטית, בלי חקיקה מיוחדת, כדי לאפשר למימשל הצבאי להמשיך בעבודתו וגם לשלב את העיר העתיקה בעירייה, עלינו לעשות זאת.

בין הדברים הסמליים, שאולי ניתן וכדאי לחשוב עליהם,

הוא למשל שהמימשל הצבאי לא ישב דווקא בעיר העתיקה של ירושלים, אלא שאת המשרד של

הרצוג נעביר לרמאללה. פה יש איזה שהוא רעיון סמלי. אם אין אנחנו כובשים אלא משחררים,

יהיה השלטון על הגדה המערבית מרמאללה ולא דווקא מהעיר העתיקה.

סגן השר י.ש. בן-מאיר: תוסיף: ושהעירייה תשב בעיר העתיקה.

רב אלוף צ. צור: רציתי להוסיף אינפורמציה לגבי התחום המוניציפלי של

ירושלים הערבית. כפי שהודיעו לי כרגע בשלפון,

נקבל היום מפה מסומנת. יש שלשה דברים שכדאי להבחין.

ישנו תחום מוניציפלי פורמלי רשמי, שהוא איננו עונה

לצרכים שלנו. אין בו לא הר הצופים, לא הר הזיתים ולא ארמון הנציב. זהו התחום

הפורמלי הקיים היום. יש דבר שני קיים: יש תחום בנין ערים, שבו אמא הוסמכה עירית

ירושלים הערבית להיות הסמכות לגבי תחום רחב יותר, לגבי סביבה הכוללת גם את שעפת,

גם את הר הצופים וגם את הר הזיתים. כלומר סמכות זו הוציאה את הרשיון למלון. ישנו

תחום שלישי. מטחבר שבסוף שנת 1966 הוגש לפרלמנט הירדני תיחום חדש של התחום

המוניציפלי של עיריית ירושלים, שכלל בחוכו גם את קלנדיה בצפון והגיע עד מבואות בית

לחם בדרום. ההצעה הזאת לא אושרה עדיין על ידי הפרלמנט הירדני. כלומר אם נרצה לנצל את האקט הזה, אם נחליט שזה חשוב, יש לנו פה האפשרות הפורמלית.

השר מ. בנטוב: אני מבין שכולנו רוצים בבסיס חוקי בשביל אינטגרציה של

ירושלים העתיקה בחוך ירושלים וכו'. שמעתי מפי שר המשפטים

ומפי רב אלוף צור, שלפי הקונבנציה של האג בשטח שנלקח ממדינה אחרת שולט הצבא שכבש ולא הממשלה שכבשה.

השר מ. בגין: הצבא עומד תחת הממשלה.

השר מ. בנטוב: אבל הפעולה היא דרך הצבא. השאלה היא: האם חקיקת חוק על

ידי הכנסת, שזוהי רשות אזרחית, מתאימה לקונבנציה של האג

או שמוכרחים ללכת לתת הוראות למושל הצבאי? האם צריך לעשות זאת עד שמכריזים על סיפוח? אני מבין כי ברגע שמכריזים על סיפוח, הם נהפכים לאזרחים של הארץ הזאת.

השר ז. ורהפטיג: זה יכול להעשות בבת אחת.

השר מ. בגין: עד שנחליט יהיו residents,

השר מ. בנטוב: האם חקיקה של הכנסת, שהיא מוסד אזרחי, יש לה תוקף לפי חוק

בינלאומי על השטחים הנכבשים או שכל מה שאנחנו רוצים

לעשות וחייבים לעשות הוא דרך המושל הצבאי שיכול כמובן לקבל כל הוראות מהממשלה. כמובן

שאת ההוראות נותנת הממשלה, אבל האקט, הפרוקלמציה וכו' באים בשם המושל הצבאי, כמו

שבשעתו בן גוריון חתם בתור שר בטחון ולא בתור ראש ממשלה. זהו אקט צבאי, כמובן אחרי

שהממשלה החליטה. האם אין זה נותן לנו בסיס חוקי לכל הדברים והסידורים שנחליט עליהם?

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: מספר מלים בשם אלה שיצטרפו לעשות את המלאכה, לא של כיבוש

ירושלים, היא נעשתה על ידי צה"ל, אלא נאמר של כיבוש חקיקתי

של ירושלים.

אני מבין כי כאשר מדברים במדיניות, יכולים להזמין משהו

בבחינת "כפור חם". בשביל המדינאים זוהי פורמולה: איני רוצה להרגיז את זה ואני רוצה

להשיג את זה. זהו "כפור חם". אולי חובתם של עושי חוקים לעמוד גם במבחנים כאלה.

אבל דומני שעם כל הדיבורים על מינהל, על העברת ענינים בין עיריה לעיריה, על שיחוף

עיריה וכו', לא נגענו עדיין בשורש הבעיה. ושורש הבעיה הוא: איך מטילים את משפט המדינה שם? איך אני שולל מינהל מוניציפאלי. אבל אני שואל: מחר קורה רצח בירושלים העתיקה, אונס או גניבה, לפי איזה חוק שופטים ומי שופט? אלה הם החיים היומיומיים שבבעיותיהם ייתקלו היום ומחר. אומר רב אלוף צור: תתנו חוק כזה שמצד אחד מטילים בירושלים את המשפט של המדינה, אבל שלא יגידו שאין מטילים אותו בכל הגדה המערבית. ומה יהיה בגדה המערבית? מי ישפוט בחברון, בג'נין ובמקומות אחרים, ולפי איזה חוק ישפוט? אחרי שהקמנו את המימשל הצבאי אנחנו מקיימים את כל המינהל הירדני ואת כל בתי המשפט הירדניים.. כבר קבענו עובדה מסויימת שאנחנו יושבים שם בתור אוקופטורים. השר מ. בנטוב: בתי הדין הצבאיים או בתי הדין הירדניים?

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: אני חושב שהכוונה להפעיל את השופטים הירדניים. צריך להיות בית דין צבאי, אבל השופט שופט לפי החוקים הקיימים.

אמרתי לשר המשפטים: איך אני קובע לגבי התוצאה המדינית, אבל אני מבקש מכם שתגיעו למסקנה ברורה בענין השלח המשפט שם. ברגע שאנחנו מטילים את המשפט הישראלי שם, זה מוכרח להיות על ידי חוק, כל היחיד משתמע ואין כאן בעיה. ברגע שהחוק הישראלי חל, יכול שר הפנים בתוקף פקודה שחלה על כל העיריות, לתקן. כל הגמישות הזאת ניתנה בחוקים הקיימים. הבעיה היא: איך אנחנו מגיעים להשלח המשפט שם? הבעיה אינה חדשה. היא היתה בשנת 1948, היא היתה מוכרחה להיות בשנת 1948. אפילו כשהיתה מלחמת אזרחים, הגיעו לחוק שטח שיפוט וסמכויות מתוך זה שיצאו ממדינת החלוקה. המוזר הוא, כי מי שקורא כיום מנשר מספר 1 מחוק שטח שיפוט וסמכויות רואה לפניו ניסוח מונסטרוזי.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אתה "מעליב" אותי, אני כתבתי אותו.

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: אני מדבר ברטרופקטיבה ההיסטורית.

השר מ. בגין: אבל "המפלצת" הצליחה.

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: "כל חוק הקיים על מדינת ישראל כולה ייראה" /היינו פרזומפציה

לפי סעיף 24/ "כחל על כל השטח הכולל את מדינת ישראל וגם

כל חלק מארץ ישראל אשר שר הבטחון הגדיר אותה במנשר כמוחזק על ידי צה"ל."

משמע יש לך "מדינת ישראל" ויש לך "חלק ששר הבטחון הגדיר

אותו כמוחזק." היה שופט, ושופט נכבד היושב כיום בבית הדין העליון, שאמר כי מכאן

נובע שהשטח המוחזק איננו שטח של מדינת ישראל. וזה במדה ידועה של הגיון. בצדק שכחנו את החוק הזה ואיננו רוצים לחזור אליו.

השר מ. בגין: היועץ המשפטי הציע לפני שנה לבטל אותו.

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: לבטל אותו, אבל בלי אקט חוקתי מיוחד, אלא לבלוע אותו בנוסח החדש.

לכן אני מבקש דבר אחד בשם אלה שיצטרכו לעשות את המלאכה. אשר לצורת קבלת החוק, יכולים לטפל בזה באופן חגיגי יותר ובאופן חגיגי פחות. אבל צריכה להיות מחשבה בהירה והחלטה בהירה ביחס לתוכן. לא נוכל לפתור את הבעיה הזאת מבלי להטיל על ירושלים את המשפט הישראלי, את משפט המדינה.

השר מ. בנטוב: על כל החלקים.

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: אני מדבר עכשיו על ירושלים. לגבי יתר החלקים אין החלטה מדינית. צריך לחפש נוסח שלא ישחמע משהו מיוחד לגבי

יתר החלקים. אבל את "השור" הזה צריך לתפוס בקרניו.

השר מ. בנטוב: איך זה מתיישב עם הקונבנציה של האג?

היועץ המשפטי מ. בן-זאב: הקונבנציה של האג אינה מדאיגה. ברגע שהחלטנו על אנקסיה של ירושלים, יכולים לעשות זאת בצורה עקיפה ובצורה ישירה.

ממילא לא נחיה עם הקונבנציה של האג, כי לא נשאיר את השטח המשוחרר כשטח כבוש.

היו"ר השר י.ש. שפירא: תרשו לי להעיר מספר הערות ובסוף לסכם סיכום מעשי.

כשבאתי אל בן גוריון יחד עם שבתאי רוזן והבאתי לו

את המינשר על השטח המוחזק אמרתי לו כמה שזה סוטה מהודעת מושל צבאי עם כיבוש -

מהסכמי האג. הוא אמר: אז מה תהיה התוצאה מזה? אמרתי לו: התוצאה יכולה להיות

"רצינית" מאד, שבהוצאה הבאה של ספרו של אופנהיימר על חוק בינלאומי תהיה למטה

הערה שבישראל נהגו אחרת. הוא צחק ואנחנו צחקנו ובזה גמרנו את הענין.

אני רוצה להגיד כמה דברים גם ביחס להסכנות וגם ביחס

לחגיגות. כשעשינו מה שעשינו ביחס לירושלים ב-1948 היתה זו דרך הרבה יותר הססנית

מהדרך שהמתונים שבינינו מציעים עכשיו. וזה הוכתר בהצלחה רבה. בזכות ההסכנות

הזאת - כמובן לא רק בזכות ההסכנות אלא בגלל הפעולות שעשינו, והפעולות היו נמרצת, העבירו את משרדי הממשלה והכנסת - אגב אורחא לא העבירו את הכל, אפשר היה להעביר יותר - הגענו למה שהגענו. מזה איני חושש. אני יודע כי נוסף לכל מיני נימוקים ששענו נגד בינאום ירושלים נשמעו פה נימוקים כאלה שאפשר פה כמעט ברוב ניכר של דעות לקבל החלטה נגד בינאום ירושלים. אבל אני חושב שנוסף לכל הנימוקים עובדה היא שאין מקום בעולם שהוא

internationalized. אין דבר כזה.

קורפוס ספרטום.

השר מ. בנין:

את תקרא לזה "קורפוס ספרטום" לא יהיה מזה קל יותר

היו"ר השר י.ש. שפירא:

לענין. אין דבר כזה בעולם. נכון אמר השר ורהפטיג

שרק לפני שבועות ספורים ראינו מה יצא מכל הדבר הזה. משב הבל פה אחד וכוח חיל האו"ם איננו. אי אפשר לקיים רבנות - זהו פרינציפ של החוק הבינלאומי - כשאי אפשר לקיים יחידה לאומית או בינלאומית שאין כוח לקיים אותה. אי אפשר לקיים אותה עם סדרנים, אפילו אם ילבשו אוניפורם מיוחד ואפילו אם יהיו להם אקדוחים.

אני חושב שד"ר ורהפטיג צודק ואיננו צודק בענין זה

באמרו שלא טוב עשו שלא הכניסו מיד לענין את משרד הדתות. הוא צודק בעובדה שמשרד הדתות צריך היה מהרגע הראשון להכנס לענין. ואני הדל בשרי ישראל באתי ביום רביעי אחר הצהריים לראש הממשלה ובנוכחותו של ד"ר ורהפטיג תבעתי כמה דברים. תבעתי שייאמר כי משרד הדתות מטפל בענין. אני תבעתי שענינים של המקומות המוסלמיים יקבעו על ידי ועדה של כוהני הדת המוסלמית, שענינים של המקומות הנוצריים יקבעו על ידי ועדה של כוהני הדת הנוצרית ושעניני הכותל המערבי - לא דברו אז על המקומות הקדושים בכלל - ייקבעו על ידי הרבנים הראשיים. זה גם היה בהצהרתו של ראש הממשלה.

אני רואה צרות צרורות יותר מהדגל שהיה על המסגד

והצילומים שהיו ממנו - ממערת המכפלה. מערת המכפלה זהו מסגד מוסלמי. מעולם לא

היתה לנו שם שום אחיזה ולא היתה לנו רשות כניסה לשם.

זו היתה גזירה.

השר מ. בנין:

רשות כניסה למסגד שלהם? צריך לנהוג פה בעדינות

היו"ר השר י.ש. שפירא:

יוצאת מהכלל. מוטב היה כבר לחפש דרך ששם יהיה שלטון

מוסלמי שירשה ליהודים לבוא לשם, אפילו להתפלל שם. אבל זהו המכסימום.

השר מ. בנטוב: את מסגד עומר באו היהודים תמיד לראות.

ויכוח כזה כאילו מערת המכפלה היא מקום קדוש יהודי, היו"ר השר י.ש. שפירא:

זה מתאים לימי הביניים ולא למאה העשרים..

סגן השר י.ש. בן-מאיר: אפשר לקבוע שהוא קדוש לכל הדתות.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אין הוא קדוש לכל הדתות, הנוצרים אינם מעוניינים בו.

זהו מסגד של המוסלמים, אתה יכול לחיות בלי זה. מאות

בשנים לא הגענו לשם. אבל זוהי דעתי.

עכשיו אני רוצה לומר, ד"ר ורהפטיג, וזאת אני אומר

איני רואה שום סבה לכך,

גם לרב אלוף צור, /מדוע אם באו ביום ששי ארבעה קאדים מוסלמיים להתפלל צריך לשלוח אותם

הביחה ומדוע לא יבואו לשם עשרות ומאות מוסלמים מהכפרים בגליל וממקומות אחרים להתפלל

במסגד עומר. אנחנו יכולים הרבה דברים לארגן. מדוע איננו יכולים לארגן את זאת ?

במקום שבשטח הגדול הזה יעמדו 4 קאדים ויתפללו, יעמדו מאתיים ויותר.

זה אורגן ליום ששי הקרוב. ביום ששי האחרון היו רב אלוף צ. צור:

פשוט דאגוה אחרות.

היו"ר השר י.ש. שפירא: כתביעה שחבעתי אז מראש הממשלה אמרתי: יש אצלנו בצבא

פלוגה צ'רקסית, אני הייתי מבכר שבשטח של הר הבית

יעמדו עשרים צ'רקסים ומוסלמים וישמרו. הם חיילים ממושמעים. כמובן תהיה עליהם עין

פקוחה. אינני צריך ללמד את צה"ל איך עושים זאת. אמרו: לא חיילים צריכים לשמור שם.

טוב, לא חיילים, יהיו סדרנים, תלבישו אותם איך שתלבישו, אבל שיהיו מוסלמים, צ'רקסים או

דרוזים. בענין זה צריכה להיות מצדנו רגישות גדולה מאד.

משהו ביחס לעיריית ירושלים וביחס להריסות. ראשית כל:

הריסות שנעשות היום הן הריסות בלתי חוקיות, אבל טוב שהן נעשות.

רב אלוף צ. צור: הן נעשות באופן חוקי, המושל הצבאי אישר אותן.

היו"ר השר י.ש. שפירא: המושל הצבאי צריך לאשר דברים הנחוצים לו לבסתון או

הנחוצים לו כדי למנוע מגפות או למען הסדר הטוב.

מסתבר שלמען הסדר הטוב ומבחינה כריאוחית - דבר שהיה קיים מאות בשנים, אין זה בווער להרוס במשך יומיים.

איך אני בא לומר אם זה טוב או לא טוב. רב אלוף צ. צור:

אני חושב שזה טוב מאד. היו"ר השר י.ש. שפירא:

אבל אני רוצה להסביר את התהליך. זה נעשה בצורה מתוכננת ביזמתו של ראש העיר כאן ועם אנשי משרד ראש הממשלה המטפלים

באתרים היסטוריים, עם פרופסור אבי-יונה מהאוניברסיטה ועוד פרופסור אחד. הם בדקו את העניין עם האדריכל שרון המטפל באתרים היסטוריים בכל הארץ. לא היתה זאת פעולה פרטיזנית של איזה מפקד במקום, טפלה בזאת קבוצת אנשים חושבים ויודעים, שהם עשו את העניין כפי שעשו. בסך הכל עשו כפי הנראה עבודה טובה, אבל מבחינה חוקית זה "מכוסה". אתה יכול להגיד שהיו צריכים לשאול קודם ולהתייעץ.

היו"ר השר י.ש. שפירא: אני בפירוש בעד זה. בקרתי עשרות, אם לא מאות פעמים,

ליד הכותל המערבי. הייתי פעם תושב ירושלים, אחרי כן

כשהייתי בא לירושלים, הייתי מבקר שם. זה היה דבר מבייש ונורא. ואחרי כן היתה "ועדת הכותל המערבי" וכתבו על כך איזה טפשים היינו כשהברוך רוטשילד רצה לקנות את הכותל ואנחנו לא רצינו בשעה שאפשר היה לקנותו בעד סכום קטן. אם יעשו שם רחבה יפה עם גנה עם דקלים לפני הכותל, זה יהיה דבר יפה. איני חושב שעיריית תל-אביב צריכה דווקא לרכוש דקלים שכל אחד יעלה 2,000 ל"י. אבל איני רואה איך כל זה פוגע בדת.

אני נגד ועדה עירונית, אני בעד איחוד ירושלים. אבל מה

אנחנו אומרים? זוהי אמנם ירושלים, היא מאוחדת, אבל היא לא כל כך מאוחדת, בעיר העתיקה יהיה ועד משלו. את זאת איני רוצה. כבר העיר אחד החברים: אצטרך לבקש אצלו להקים ישיבה זו או אחרת או לתקן את החורבה? איני רוצה את זה. אם אתה רוצה לאחד את ירושלים, יתאפקו החברים היהודיים עם המחלוקת המפלגתית שלהם.

השר מ. בגין: היום אין.

אבל רב אלוף צור מפתח שבעתיד טוב תהיה מחלוקת מפלגתית. היו"ר השר י.ש. שפירא:

יקיימו עיר אחת ועירייה אחידה.

ביחס לחוק - כיצד אני רואה את החוק? יש לנו למעשה שתי הצעות.

ואשר לשאלה של עיר הבירה?

ד"ר א. ידין:

כמובן שאני מתנגד בשלב הזה לכל צורך להכריז על ירושלים כעל עיר

היו"ר השר י.ש. שפירא:

הבירה. אין כל צורך בזאת. אנחנו יודעים שזוהי עיר הבירה,

אף על פי שמעולם לא נכתב שזוהי עיר הבירה.

כל העולם יודע זאת.

השר מ. בנטוב:

כל העולם יודע, חלק מתנגד לכך וחלק איננו מתנגד. רוב השגרירים

היו"ר השר י.ש. שפירא:

והצירים אינם באים לירושלים, או שהם באים בערב ואינם באים ביום.

איני רוצה לפתור את הפרובלימה הזאת יותר. לא איכפת לי שעוד שנים לא יהיה לי ביום

העצמות התענוג לראות שם את השגריר הצרפתי או אפילו האמריקאי. אני יכול לחיות בלעדיהם

ואיני צריך להכריז היום על ירושלים כעל עיר הבירה. מה שאני צריך היום לעשות הוא, שאני

צריך לעשות את האיחוד של ירושלים, איחוד של ירושלים ובתוך זה העיר העתיקה שבין החומות

וגם החלק הערבי שמחוץ לחומות וגם הר הזיתים (לא התפנית עדיין ללכת לחפש את קבר אבי

שבהר הזיתים) ואת הר הצופים. איני רוצה לנגוע בבית לחם, כי בית לחם היא מפורסמת כעיר

עתיקה לא פחות מאשר ירושלים. אם זכרוני אינו מסעני, הרי בתנ"ך נזכרת בית לחם לפני

ירושלים.

כן, וגם חברון.

השר מ. בגין:

חברון כמובן.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

קרית ארבע.

השר מ. בגין:

לשם כך אני צריך כבר לקחת את רש"י. התנ"ך נכתב בשעתו בלי

היו"ר השר י.ש. שפירא:

שלמה יצחקי. אחרי שאדון יבוסי יצא משם, זה התחיל להיות

ירושלים.

אנחנו נצטרך להכין לממשלה בענין ירושלים שתי הצעות-חוק

אלטרנטיביות. לא נחליט פה ברוב דעות. נביא את הענין בפני הממשלה על שתי ההצעות

מחליטים שיש צורך בחוק.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

עד כמה שדברי שר הפנים לא היו מוסברים אתמול, היום הם

היו"ר השר י.ש. שפירא:

מוסברים, ולפי זה כולם בדעה שיש צורך בחוק.

השר מ. בנטוב:

לי לא ברור.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

כל מה שאתה רוצה לעשות דה פקטו, אתה מוכרת לתח לזה אחיזה

דה יורה. ב-2 באבגוסט 1948 יצא אז המנשר. חוק שטח

השיפוט והסמכויות יצא ב-22 בספטמבר, כלומר בסך הכל חודש וחצי אחרי זה. במשך הזמן הזה היו ויכוחים וצעקות עד לב השמים אם יש צורך בחוק הזה, כי במשך חודש וחצי כל העניין לא פעל. מועצת המדינה הזמנית היתה מציעה חוק, למחרתו או כעבור יומיים היה דב יוסף מפרסם צו וחזר על מה שאמרה מועצת המדינה הזמנית. זה היה דבר מגוחך. היינו מגוחכים. העניין התחיל להסתכן. היה אקיהודי בשם יוסה'לה ויינברג והוא אמר שלא ישלם מסים.

השר מ. בגין:

הוא אמר: ירושלים אינה מדינת ישראל.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אנחנו מוכרחים לעשות חוק. ישנן שתי נוסחאות, נאמר אחת

אפורה ואחת ורודה.

אני יכול לחיות לפי תיקון בפקודת שטח השיפוט והסמכויות.

אקרא סעיף ראשון ואגיד מה החיקון, ואותו תיקון יהיה גם בסעיף השני; פה כתוב: "כל חוק החל על מדינת ישראל כולה ייראה כחל על כל השטח הכולל את מדינת ישראל וגם כל חלק מארץ ישראל, ששר הבטחון הגדיר במנשר כמותזק על ידי זה"ל", ואני אוסיף: "וגם כל חלק מארץ ישראל אשר הממשלה בהחלטה שתפורסם ב"רשומות" קבעה אותו". יש שאלה אם זה צריך להיות באישור ועדה פרלמנטרית או לא.

השר מ. בגין:

איך יתורגם הביטוי "שטח מוחזק".

היו"ר השר י.ש. שפירא:

לא אקרא "שטח מוחזק". אני משאיר מה שכתוב פה.

התוספת שלי היא: "וגם כל חלק מארץ ישראל אשר הממשלה

תחליט עליו".

השר מ. בגין:

"תפעיל עליו את חוקי ישראל".

היו"ר השר י.ש. שפירא:

"תחליט עליו".

היועץ המשפטי מ. בן-זאב:

יהיו איפוא שלשה שטחים: א) שטח של המדינה, ב) שטח מוחזק,

ג) שטח משוחרר.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

בדיוק כמו שחיינו עד היום נמשיך לחיות.

השר מ. בגין:

אל תסכם בזאת.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אני בכלל אינני מסכם. נביא את שתי ההצעות לממשלה.

הפרקליט הצבאי הראשי מציע נוסח אחר:

"הממשלה, באישור ועדת חוק, חוקה ומשפט של הכנסת,

רשאית להחיל את דיני מדינת ישראל על אזור, אם דינים אלה כולל גם מקצתם, אינם חלים בו

ערב מתן ההכרזה

לענין סעיף זה "אזור", אזור בארץ ישראל אשר נתון

לשליטת מדינת ישראל ואינו נתון לשליטת גוף מדיני אחר.

2. סעיף אחד לפקודת שטח השיפוט והסמכויות בטל."

יתכן שאנחנו נלך בדרך שלישית. אבל זהו בעצם גם

כאן וגם כאן חוק-מסגרת, אשר הממשלה יכולה למחרתו, לאחר שיתקבל החוק, להגיד שזה חל על

השטח של ירושלים העתיקה, מבלי לקרוא בשם "ירושלים העתיקה", אבל לחת את התיאור. אתה

רוצה להכניס כבר היום את הר הזיתים והר הצופים - תכניס היום. אם תגיד, היום איני מעוניין

בהר הצופים, בהר הצופים אהיה מעוניין כעבור חודשיים - הרי כעבור חודשיים תהיה החלטה שזה

חל על הר הצופים, ואז יגיד שר הפנים שהוא מצרף את הר הצופים. עמדו על החשש שמא ממה

שיאמר בנוסח זה או אחר יישמע מכלל "הן" גם "לאו". הרי בנוסח שאני מציע אין החשש הזה,

כי זהו חוק-מסגרת: היום מחליטים על ירושלים, מחר יחליטו על הר הצופים, מחרתיים יכריזו

על קלנדיה ויכול להיות שכעבור כך וכך זמן יכריזו על חברון, כלומר זהו מנדט לממשלה

לעשות את הדבר הזה. הכרזת הממשלה היא היא למעשה האנקסיה מבחינת החוק הבינלאומי.

זוהי סמכות לאנקסיה אבל לא עצם האנקסיה.

השר מ. בנטוב:

כמובן האנקסיה נעשית על ידי החלטת הממשלה בתוקף

היו"ר השר י.ש. שפירא:

החוק הזה. אינך אומר רק זה ושום דבר אחר לא.

דבר שני: בזמן שאתה מכריז על העיר העתיקה, תכריז עוד

מספר דברים באותו חוק. תהיה החלטת הממשלה, תהיה הודעת שר הפנים בקשר לענינים

המוניציפליים, יהיה צו של שר הדתות לפי החוק על "ועדת הכותל". איני צריך לעשות לי

היום חוק חדש בענין זה ביחס למקומות הקדושים; מה שהיה טוב לנוצרים 35 שנה, מה שהיה

טוב למוסלמים תחת שלטון נוצרי בזמן המנדט ונגד זה לא התלוננתם - זה טוב גם בשבילנו, אלא

אז היה נציב עליון נוצרי שקבע את זאת, היום קובע זאת שר דתות שהוא יהודי. אבל זהו

כל ההבדל. ואז אין בזה אותה חגיגות שאתה רוצה. אבל ברגע שקבלת את החוק - או בנוסח שאני הצעתי או בנוסח שהציע הפרקליט הצבאי הראשי, אולי בענין הנוסח עוד נשב ויכול להיות שנמצא נוסח טוב עוד יותר - אז אנחנו יכולים להכנס לירושלים בביטחה, אבל בלי חופים ומחולות. זה המינימום הדרוש ואיני מציע ללכת יותר מאשר למינימום. זה יהיה נוסח מאופק. אבל עד שיבחר הממשלה עוד נשב שנינו ונחשוב בנידון.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

זה אינו מצמצם.

השר ז. ורהפטיג:

עד יום ראשון יהיה לך נוסח ?

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אני מציע שעוד ביום חמשי תהיה לנו ישיבה.

השר מ. בגין:

אם יש לי ברירה בין שתי הנוסחאות אני מעדיף את הנוסחה

של הפרקליט הצבאי הראשי, אולי בשינויי גירסה. אבל

אין אני רואה סתירה בין שתי הנוסחאות. אפשר לקבל את הנוסח הכללי ובענין

ירושלים לפעול מיד בעקבות הדבר.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אם אתה נכון להצטרף כדי שתהיה לנו הצעה אחת לפי

הנוסח של הפרקליט הצבאי הראשי, אני מוכן לכך שנשב

מחר, לא כל הועדה, אבל היועץ המשפטי, הפרקליט הצבאי הראשי, נעמי סלומון, אני ואח, וננסה לעבד איזה נוסח.

השר מ. בגין:

מחר לא אוכל.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

הייתי רוצה לראות את שתי הנוסחאות.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אני מזמין אותך להשתתף בהתייעצות.

סגן השר י.ש. שפירא: שר המשפטים התחיל את הישיבה באמרו שהענין הוא דחוף

ביותר. אילו אפשר היה להביא את זה לכנסת השבוע,

היה טוב יותר.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

אביא את זה ביום שני.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

אבל אם כבר מחליטים על כך, טוב שהממשלה תכריז כבר את

הכרזותיה וביום שלישי יתפרסם החוק.

היו"ר השר י.ש. שפירא:

החוק יחד עם כל הצוים.

אנחנו נעבוד מחר ונפגש עוד פעם ביום החמשי.

אני מציע לא להשאיר זאת ליום החמשי, כי בהתאם לנוסחה שתקבל צריכים להכין את הכרזות הממשלה.

את ההכרזות לא נכין ביום החמשי. את זאת אפשר לעשות ביום ~~שני~~ ראשון או שני, עד שבאים לכנסת.

צריך את אישור הממשלה.

אם הנוסח יהיה רק מוסכם ומוכן אפשר יהיה לעשות זאת, אפשר יהיה לאסוף את הממשלה תוך חצי שעה.

מתוך הנחה שזה יבוא ביום שני לכנסת.

אם הבינותי, הרי הנוסחה שלך אינה מחייבת חוק חדש כי אם החלטת הממשלה.

לא, שתי הנוסחאות זקוקות לחוק, אלא אני רוצה לעשות שני טלאים בחוק הישן, תיקון לחוק של מועצת המדינה

אצלי זהו תיקון לפקודת סדרי חוק ומשפט.

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

היו"ר השר י.ש. שפירא:

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

היו"ר השר י.ש. שפירא:

סגן השר י.ש. בן-מאיר:

מר י. חקוע:

היו"ר השר י.ש. שפירא:

הזמנית.

אלוף שמגר:

המסך הריזון נדחה*

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה בשעה 12:10
